

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra amerických studií

**Role Francie a USA v boji s nestabilitou v Mali a Nigeru
v letech 2005–2014**

Bakalářská práce

Autor práce: Aliaksei Bakurevich

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Martin Čížek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 5. 2020

Aliaksei Bakurevich

Bibliografický záznam

BAKUREVICH, Aliaksei. *Role Francie a USA v boji s nestabilitou v Mali a Nigeru v letech 2005-2014*. Praha, 2020. 44 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Martin Čížek Ph.D.

Rozsah práce: 66208 znaků včetně mezer

Anotace

Region Sahelu patří mezi nejméně stabilní a rozvinuté regiony světa. V Nigeru a Mali se situace zhoršila po roce 2011 kvůli politickému vakuu, které vzniklo v Libyi a regionu po svržení Kaddáfího. Mezi základní problémy Mali a Nigeru, které způsobují nestabilitu, lze považovat chudobu, bezpečnostní rizika (nekontrolované protáhlé hranice, terorismus), etnické konflikty a neefektivní fungování státu. Bakalářská práce se soustředí na aktivity USA a Francie při jejich řešení. Cílem práce je definovat základní důvody nestability Nigeru a Mali a rozebrat vojenskou a rozvojovou pomoc těmto zemím ze strany USA a Francie v letech 2005–2014.

Annotation

The Sahel is one of the most unstable and underdeveloped region of the world. In Niger and Mali situation worsened after the year 2011 because of of the political vacuum, emerged after the overthrow of Gaddafi. Among basic problems of Mali and Niger, causing instability, can be named poverty, security troubles (uncontrolled extensive borders, terrorism), ethnic conflicts and misgovernance. This paper is concentrated on the US and French activities in solving those problems. The aim of the paper is thus defining of the basic problems causing instability of Niger and Mali, and analyse military and development aid aimed at solving those problems by the USA and France in years 2005-2014.

Klíčová slova

Mali, Niger, rozvojová pomoc, vojenská pomoc, USAID, AFD, TSCTI, operace Serval, povstání Tuaregů, Sahel, nestabilita.

Keywords

Mali, Niger, development aid, military aid, USAID, AFD, TSCTI, operation Serval, Tuareg rebellion, Sahel, instability.

Title

The Role of France and the USA in Battling Instability in Mali and Niger in Years 2005-2014.

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucímu bakalářské práce panu PhD. Martinu Čížikovi za jeho podnětné rady a čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky. V neposlední řadě bych také poděkoval PhD. Janu Hornátovi za vedení v rámci bakalářského semináře. Dále bych chtěl také poděkovat své rodině a blízkým, kteří mě při psaní podporovali.

Obsah

Úvod	6
Přehled zdrojů	8
1 Zdroje nestability v Mali a Nigeru	9
1.1 Extremismus a terorismus.....	9
1.1.1 Al-Káida v Islámském Magrebu	9
1.1.2 Boko Haram	10
1.2 Tuaregové	11
1.3 Protáhlé a nekontrolovaně hranice.....	11
1.4 Velmi nízká životní úroveň.....	12
2 Francouzská a americká bezpečnostní činnost v Mali a Nigeru v letech 2005-2014.....	12
2.1 Americká bezpečnostní činnost	12
2.1.1 Před rokem 2005	12
2.1.2 Americká bezpečnostní činnost v letech 2005-2014.....	13
2.2 Francouzská bezpečnostní činnost.....	17
3 Rozvojová pomoc Francie a USA v Mali a Nigeru.....	22
3.1 Agence française de développement.....	22
3.1.1 AFD v Mali	23
3.1.2 AFD v Nigeru.....	24
3.2 United States Agency for International Development.....	25
3.2.1 USAID v Mali	25
3.2.2 USAID v Nigeru.....	26
3.3 Mikropůjčky.....	27
3.4 Problémy rozvojové pomoci.....	28
4 Hodnocení a srovnání francouzské a americké stabilizační činnosti v Mali a Nigeru v letech 2005-2014	29
Závěr	32
Použité zdroje	35

Úvod

V roce 2020 je jisté, že Mali patří mezi nestabilní státy. Avšak nebylo tomu tak vždy. Země byla donedávna pokládána za jeden z mála příkladů úspěšné demokracie v regionu. Už od roku 1992 se stává Mali demokratickým státem, když ve většině sousedních zemí vládly autoritářské režimy a probíhaly vojenské puče. Na seznamu států podle míry stability Fragile States Index, vydávaném od roku 2006 nestátní neziskovou organizací Fund for Peace, Mali patřilo do roku 2012 mezi státy se zvýšením varováním (mělo přibližně stejně bodové hodnocení jako například Indie nebo Rusko).¹ Vše se změnilo v roce 2012, když se povstání na severu země proměnilo v reálnou hrozbu ustavení islámského státu na území celého Mali a Francie musela zahájit rozsáhlou vojenskou operaci, aby zachránila zemi před pádem. „Existuje hrozba vzniku teroristického státu na prahu Francie a Evropy,“ prohlásil tehdejší ministr obrany Francouzské republiky Jean-Ives Le Driane před zahájením operace Serval. Od té doby se Mali de facto stalo státem, který vlastními silami nemůže zajistit bezpečnost na svém území.²

Niger patřil mezi nestabilní státy už od dob dekolonizace. Od konce studené války do roku 2005 tam proběhly čtyři vojenské puče, tuarežské povstání, čtyřikrát se přijaly nové konstituce a vyhlásily nové republiky. Od roku 2007 Fund for Peace řadil Niger do kategorie zvýšené ostražitosti (Alert), počítal se mezi 20–30 nejméně stabilních států světa.³

Oba západoafrické státy se nacházejí v centru Sahelu a mají společnou historii, podobné geografické postavení a stejné problémy: chudobu, nemalá bezpečnostní rizika (nekontrolované protáhlé hranice, terorismus), etnické konflikty a neefektivní fungování státních institucí.

Cílem této práce bude definovat základní příčiny, které způsobují nestabilitu Mali a Nigeru, a prozkoumat vojenskou a rozvojovou pomoc při jejich řešení ze strany Francie a USA v letech 2005–2014. Desetiletou rozvojovou a vojenskou pomoc ukončilo spuštění francouzské protiteroristické operace *Barkhane* v Sahelu. Jde bezpochyby o mezník, který znamená začátek nového období pro celý region. O slovo se hlásí americká protiteroristická iniciativa TSCTI⁴, která znamená, že Spojené státy americké berou bezpečnostní problémy v této oblasti vážně – fakticky tam otevírají novou frontu globální války proti terorismu.

¹ *Country Dashboard*, Fragile States Index.

² GAUTHIER-VILLARS, David, HINSHAW, Drew, French Airstrikes Repel Islamist Rebels in Mali, *Wall Street Journal*, January 12, 2013.

³ *Country Dashboard*, Fragile States Index.

⁴ Trans-Saharan Counterterrorism Initiative.

V práci kladu důraz na francouzskou a americkou vojenskou pomoc – výcvik bezpečnostních složek, dodávky zbraní, účast vojáků USA a Francie na boji proti povstalcům, antiteroristické operace atd. – a rozvojovou pomoc dvou hlavních státních agentur těchto zemí, které jsou zodpovědné za přidělování rozvojové pomoci. Jde o americkou USAID a francouzskou AFD. Kromě toho důkladněji rozeberu operaci *Serval*, protože je nejdůležitější součástí vojenské a stabilizační pomoci regionu ze strany Francie. Mali a Niger jsem si vybral proto, abych podrobně prozkoumal přístup regionální (Francie) a světové (Spojené státy americké) mocnosti k řešení problematiky nestability v jednom z nejchudších regionů světa.

Hypotézou je, že prioritou pro USA v regionu byla pomoc vojenská, navázána na válku s terorismem, když Francie spíše bude mít balanci mezi vojenskou a rozvojovou pomocí. Kromě toho předpokládám, že přelomovými se stanou leta 2011-2012 (občanská válka v sousední Libyi a následné povstání na severu Mali) což přimějí Francie a USA k přechodu do strukturálního přístupu k řešení nestability a zvýší důraz na rozvojovou pomoc. Metodologie práce se skládá ze syntézy několika konceptuálních přístupů. Sběr informací vzhledem k relativně čerstvosti a úzkosti zkoumaného období spočíval v probírání podstatného počtu primárních a sekundárních zdrojů. Podrobnější popis této části je rozebrány níže. Po sehnání a filtraci informací byla potřeba je zanalyzovat a to především v části, která se zabývá příčinami konfliktu ve vybraných zemích Sahelu. Pomoci analýzy jsem vyčlenil problémy, které se táhnou během celého zkoumaného období a mohly by teoreticky být vyřešené poskytováním francouzské a americké rozvojové a vojenské pomoci. K analýze a komparaci se obrátím v závěrečné části své práce, kde vyčlením tendence americké a francouzské pomoci, srovnám a posoudím roli, kterou oba státy zahrály na stabilizaci regionu, a zjistím, jakým rozvojem prošla struktura a objem pomoci.

Předpokládám, že prioritou pro USA v regionu byla pomoc vojenská, která se váže k boji s terorismem. U Francie zřejmě půjde o balanci mezi vojenskou a rozvojovou pomocí. Kromě této hypotézy se budu snažit ověřit předpoklad, že přelomovou dobou v celém regionu se stala léta 2011–2012 (občanská válka v sousední Libyi a následné povstání na severu Mali), což přimělo Francii a USA přejít strukturálnímu přístupu řešení nestability a zvýšit důraz na rozvojovou pomoc. Metodologie práce se skládá ze syntézy několika konceptuálních přístupů. Sběr informací – vzhledem k relativně krátkému časovému odstupu od zkoumaných událostí a také v důsledku úzkosti zkoumaného tématu – spočíval v analýze podstatného počtu primárních a sekundárních zdrojů. Podrobnější popis této části je uveden níže. Sběr informací, jejich filtrace a podrobná analýza zpřístupnily existenci problémů, které se táhly historií celého zkoumaného období, k jejichž řešení měla přispět francouzská a americká rozvojová i vojenská pomoc. V analýze a komparaci v závěrečné části práce vysvětlím tendence americké a francouzské pomoci,

posoudím role, které oba státy hrály ve stabilizaci regionu, a zjistím, jak se v průběhu pomoci měnila její struktura a objem.

Přehled zdrojů

Vzhledem k relativní čerstvosti a úzkosti zkoumaného téma, nebylo dosud komplexněji zpracováno formou vědeckých monografií. Takže nelze jednoznačně uvést knihu anebo článek, který by sloužil teoretickým podkladem pro tuto práci. Bylo tedy nutné najít příslušné zdroje a shromáždit jejich více či méně nejednotné informace.

Jako obecnější přehled o teroristických aktivitách v regionu mi posloužily články Caitriony Dowd a Clinodahe Raleighu (*The Myth Of Global Islamic Terrorism And the Local Conflict in Mali and the Sahel*⁵) a Sidibé Kalilou (*Security Management in Northern Mali: Criminal Networks and Conflict Resolution*⁶).

Přehled o bezpečnostní situaci v regionu poskytují knihy Jamese J. Jenže (*Routledge Handbook Of African Security*⁷) a Alexandre Marca a Neelam Verjee (*The Challenge of Stability and Security in West Africa*⁸).

Vzhledem k velkému počtu dobře zpracovaných studií na téma americké bezpečnostní politiky jsou k dispozici docela podrobně zpracované knihy – například vědecká práce Toby Archera a Tichomira Popovice (*The Trans-Saharan CounterTerrorism: The U.S. War on Terrorism in North Africa*⁹). Tato práce poskytuje hlubší přehled o prvních letech bezpečnostní činnosti USA v regionu a podrobně rozebírá příčiny a motivy, které je k tomu vedly. Rozsáhlou a komplexní studii amerického bezpečnostního angažmá připravila Lesley Ann Warner, a to pro účely americké vlády a armády (*The Trans Sahara Counter Terrorism Partnership*¹⁰).

Jako zdroj přehledu o konfliktu z roku 2012 a o protiteroristických aktivitách v Mali je velmi užitečná studie, kterou zpracovali Michael Shurkin a Stefanie Pezard (*Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*¹¹). Velmi podrobně zachycuje americkou a francouzskou bezpečnostní činnost v Mali a částečně i v Nigeru. Představuje i vize, jak by měla budoucí protiteroristická opatření vypadat. Článek od Emizete F. Kisangani (*The Tuaregs'*

⁵ DOWD, Caitriona, RALEIGH, Clionadh, The myth of global Islamic terrorism and the local conflict in Mali and the Sahel, *African Affairs*, Vol. 112, No. 448.

⁶ KALILOU, Sidibé, Security Management in Northern Mali: Criminal Networks and Conflict Resolution, *Institute of Development Studies*, Vol. 2012, No. 77, August 2012.

⁷ HENTZ, James J. (ed.), *Routledge Handbook Of African Security*, Routledge, Oxon, 2014.

⁸ MARC, Alexandre, VERJEE, Neelam et al., *The Challenge of Stability and Security in West Africa*, World Bank Publications, Published Online, 2015.

⁹ ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, *FIIA Report*, Vol. 2007, No. 16, 2007.

¹⁰ WARNER, Lesley A., *The Trans Sahara Counter Terrorism Partnership: Building Partner Capacity to Counter Terrorism and Violent Extremism*, CNA Strategic Studies, Published Online, March 2014.

¹¹ SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017.

rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror¹²) se zaměřuje na konflikty v regionu z hlediska tuarežského obyvatelstva a jejich vztahů s oběma státy.

Vzhledem k absenci relevantních studií k činnosti AFD a USAID v Mali a Nigeru ve zkoumaném období jsem použil statistiky, fiche a projektové zprávy z webových stránek obou rozvojových agentur.

Dobře využitelný je třídílný dokumentární film (Orphans of the Sahara: Return¹³, Rebellion¹⁴, Exile¹⁵), který natočila Al Jazeera v roce 2012 v severních regionech Nigeru a Mali během tehdejšího povstání. Ukazuje tragédii Tuaregů, mj. i prostřednictvím rozhovorů se separatisty, islamisty a obyčejnými Tuaregy. Film velice dobře zobrazuje život Tuaregů v obou zemích, vysvětluje příčiny jejich nespokojenosti s vládami Mali a Nigeru a samotné vzpoury.

Využil jsem i dobové novinové články z listů The New York Times, Le Figaro, webu Al-Jazeera a dalších světových médií.

1. Zdroje nestability v Mali a Nigeru

V této kapitole uvedu některé příčiny nestability Mali a Nigeru. Soustředím se především na ty z nich, které mohou pomoci řešit USA a Francie v rámci svého bezpečnostního a rozvojového angažmá v oblasti. Nebudu se například věnovat korupci, nefunkčnosti státního aparátu nebo makroekonomickým příčinám.

1.1 Extremismus a terorismus

V regionu západního Sahelu operuje několik radikálních, islamistických teroristických skupin. Nejvlivnější je Al-Káida v islámském Maghrebu (dále AQIM). Místní skupiny nemají společnou strategii se skupinami v jiných částech světa, spíše usilují o kontrolu nad svým „domácím“ územím, než aby byly součástí globálního terorismu a představovali hrozbu Západu.¹⁶ Ale i přesto americká vláda prohlásila území Mali a Nigeru za frontu války proti terorismu, tzv. Global War on Terrorism.

1.1.1 Al-Káida v Islámském Magrebu

Radikální islamismus a teroristická hrozba, kterou s sebou radikalismus nese, je jednou ze základních bezpečnostních rizik v Mali a Nigeru. AQIM je velice dobře vyzbrojená a je

¹² KISANGANI, Emizet F., The Tuaregs' rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror, *International Journal on World Peace*, Vol. 29, No. 1, Winter 2012, str. 59-97.

¹³ *Orphans of the Sahara: Return*, video, Al Jazeera, January 9, 2014.

¹⁴ *Orphans of the Sahara: Rebellion*, video, Al Jazeera, January 16, 2014.

¹⁵ *Orphans of the Sahara: Exile*, video, Al Jazeera, January 23, 2014.

¹⁶ DOWD, Caitriona, RALEIGH, Clionadh, The myth of global Islamic terrorism and the local conflict in Mali and the Sahel, *African Affairs*, Vol. 112, No. 448, str. 501, 504.

rovněž nejbohatší teroristickou skupinou v regionu. Před rokem 2007 se označovala jako Salafistická skupina pro kázání a boj (známá také pod francouzským názvem Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat, dále GSPC). Vliv této větve Al-Káidy není možné podceňovat. Byla založená v roce 1998 v Alžírsku a už od začátku 21. století působí na severu Mali a západu Nigeru. Zpočátku se zaměřovala na nelegální činnost – většinou přeshraniční obchod s drogami, zbraněmi a na únosy cizinců, jejichž státy byly ochotné zaplatit za jejich propuštění miliony dolarů. Výkupné bylo také hlavním zdrojem příjmů organizace, podle některých údajů představovalo až 90 procent jejich celkového rozpočtu.¹⁷ Aktivita AQIM byly veřejně známé, ale například vláda Mali jim nevěnovala pozornost, možná kvůli celkově slabému zájmu o vzdálený severní region, ale také z nich mohla mít významný prospěch.¹⁸ Kromě toho AQIM byla – zvláště pro mladé, často nevzdělané a chudé jedince – alternativou k tuarežskému osvobozeneckému hnutí. Neměli žádnou práci, a tak se připojovali ke skupině, která jim zajišťovala živobytí. AQIM rovněž dobře navazovala vztahy s místním obyvatelstvem, a to zejména v Mali. Pomáhala chudým a během povstání v roce 2012 například zřídila i nemocnici.¹⁹ Odborníci předpokládají, že tato jejich činnost může být součástí strategie, jak si v regionu vybudovat bezpečnou základnu, podobné Vaziristánu.²⁰

1.1.2 Boko Haram

Boko Haram je velice známou teroristickou skupinou, která operuje na rozsáhlém území severozápadní Nigérie, včetně hranice s Nigerem, kterou jejich činnost překročila. Nejdříve, cca. od roku 2004, spočívala v šíření kázání svého zakladatele Mohammada Yusufy především v příhraničním městě Diffa. Skupina postupně přešla od pouhého kázání k verbování bojovníků a k násilí.²¹ Nesmírně kruté chování příslušníků Boko Haram v Nigérii způsobilo humanitární krizi – nad 100 tisíc Nigerijců uteklo v letech 2013–2014 do Nigeru.²² Takový počet uprchlíků do chudého a nestabilního Nigeru může podstatně zhoršit stávající situaci.

¹⁷ KALILOU, Sidibé, Security Management in Northern Mali: Criminal Networks and Conflict Resolution, *Institute of Development Studies*, Vol. 2012, No. 77, August 2012. str. 35.

¹⁸ DOWD, Caitriona, RALEIGH, Clionadh, The myth of global Islamic terrorism and the local conflict in Mali and the Sahel, *African Affairs*, Vol. 112, No. 448, str. 506.

¹⁹ *Orphans of the Sahara: Rebellion*, video, Al Jazeera, January 16, 2014.

²⁰ HENTZ, James J. (ed.), *Routledge Handbook Of African Security*, Routledge, Oxon, 2014, str. 15.

²¹ THURSTON, Alexander, *Boko Haram: the history of an African Jihadist Movement*, Princeton UP, Princeton, 2018, str. 244-253.

²² Deadly Boko Haram attack forces thousands to flee Nigeria for Niger – UN, *UN News*, November 28, 2014.

1.2 Tuaregové²³

Tuaregové jsou kočovnickým národem žijícím v regionu Sahary a Sahelu už od raného středověku. V Mali a Nigeru tvoří podstatnou menšinu na severu obou států, která má docela napjaté vztahy se zbytkem obyvatelstva.

Částečně to lze zdůvodnit historickou rivalitou. Během období před kolonizací totiž byli Tuaregové otrokářským národem a za otroky měli obyvatelstvo subsaharských černých etnik. Teď spolu žijí ve stejných státech, jelikož v době dekolonizace svůj vlastní stát nedostali. Od té doby touží po nezávislosti, o čemž svědčí čtyři tuarežská povstání od roku 1960, včetně toho posledního v roce 2012. Není jich příliš mnoho, a tak se nemohou podstatně podílet na fungování svých států. V docela demokratickém Mali představují méně než 5 % z celkového počtu obyvatelstva. V Nigeru, kde se střídají autoritářské vojenské režimy s demokratickými, tvoří víc než 10 % obyvatel, což také nestačí k tomu, aby se více podíleli na správě země. Kromě toho se Tuarégům nedostává nutné ekonomické podpory – obviňují například vlády z neférového rozdělování příjmů z těžebního průmyslu. Třeba v Nigeru se na tradičně tuarežském území nacházejí uranové doly, největší zdroj příjmů země. Tuaregové jsou tak v obou státech nejchudší částí obyvatelstva, která je dosud závislá na pastevectví. Přejde-li velké sucho, vede to nejen ke zhoršení jejich ekonomického postavení, ale často i k hladomorům. Nutná pomoc od státu ani světových humanitárních organizací často nepřichází. Sucho předcházelo třem posledním povstáním Tuaregů. Podle údajů OSN se má klimatická situace na severu Mali v budoucnosti ještě více zhoršit.²⁴

Chudoba a nouze často donutí mladé Tuaregy k tomu, aby se připojili k různorodým polovojenským skupinám, které vyvíjejí mnohdy kriminální nebo teroristickou činnost. Nouze způsobuje vlny migrace nejen uvnitř států, ale i do sousedních zemí, což jenom zhoršuje nestabilní situaci v regionu.

1.3 Protáhlé a nekontrolované hranice

Mali a Niger mají protáhlé hranice na severu svých území, jejich efektivní kontrola je nemožná. Saharské hranice Mali s Alžírskem, Mauretánií a Nigerem (o celkové délce zhruba 4,5 tisíc kilometrů) a hranice Nigeru s Mali, Alžírskem, Libyí a Čadem (cca 3,3 tisíc kilometrů) patří mezi ty nejproblematičtější. Obrovská teritoria severních částí Mali a Nigeru jsou velmi málo zalidněná a skoro bez infrastruktury. Tyto saharské oblasti jsou jedním z největších světových středisek kriminality. Zdejší země často procházejí různorodými ozbrojenými konflikty a celému

²³ Nechci říct, že Tuaregové jsou sami o sobě příčinou nestability regionu. Nesmírně těžká životní situace, ve které se ocitli, je ale často provokuje k ozbrojenému boji za lepší život.

²⁴ ROMANIUK, Scott N., WEBB, Stewart T., *Insurgency and Counterinsurgency*, CRC Press, Boca Raton, 2016, str. 142.

regionu vládnou nebezpečné skupiny, které vlastní spoustu zbraní. Živí se převážně pašeráctvím, využívají snadno průchodné hranice k tomu, aby se schovávaly před bezpečnostními složkami. Obchodují se zbraněmi, drogami, lidmi, ale i dalším zbožím. Situace se zbraněmi se dramaticky zhoršila po vypuknutí občanské války v Libyi, když obrovské arzenály Kaddáfího armády přeplnily černé trhy v celé oblasti. Jakékoliv povstání tak může představovat reálnou hrozbu pro vládní složky, čehož často využívají teroristé k soustředění svých sil a vybudování zázemí.

1.4 Velmi nízká životní úroveň

Niger a Mali se pořád nacházejí na seznamu nejméně rozvinutých zemí podle OSN (Least developed countries). Například ze zprávy, která doprovází seznam z roku 2004, patří mezi největší problémy Nigeru a Mali hlad (trpělo jím 20 % obyvatelstva Mali a 36 % Nigerijců), nedostatek základního vzdělání (mělo ho pouze 43 % Malijců a 30,4 % Nigerijců), genderová nerovnost ve vzdělávání nebo vysoká dětská smrtnost. A kromě toho tehdy více jak třetina obyvatelstva obou států neměla přístup k nezávadné pitné vodě.²⁵

Neschopnost vlády zajistit základní životní potřeby obyvatelstva vede k růstu nespokojenosti a následně k povstáním nebo vojenským převratům. Někteří Tuaregové během povstání v roce 2012 uvedli jako příčiny svého vzbouření nesmírnou chudobu a nedostatek čisté vody.²⁶ Nedostatek vzdělání jen navíc u velké části chudého venkovského obyvatelstva překážkou pro hledání práci ve městech v periodách vleklého sucha.

2. Francouzská a americká bezpečnostní činnost v Mali a Nigeru v letech 2005-2014

2.1 Americká bezpečnostní činnost

2.1.1 Před rokem 2005

Spojené státy americké se začaly aktivně angažovat v západoafrickém regionu po teroristickém útoku z 11. září v rámci následně vyhlášené „války proti terorismu“ (Global War on Terror, GWOT). První vojensky zaměřená americká iniciativa vznikla 7. listopadu 2002. Nazývala se *Pan Sahel Initiative* (PSI) a byla zaměřená na „ochranu hranic, sledování pohybu lidí, boj proti terorismu a povzbuzení regionální kooperace a stability“.²⁷ Na začátku zahrnovala

²⁵ *The Least Developed Countries Report 2004*, United Nations Conference on Trade and Development.

²⁶ *Orphans of the Sahara: Rebellion*, video, Al Jazeera, January 16, 2014.

²⁷ *Pan Sahel Initiative*, U.S. Department of State Press Releases.

čtyři státy: Mali, Niger, Mauretánii a Čad. Celkový rozpočet na dva roky činil pouze 7,75 milionů dolarů.²⁸

Jak vyplývá z oficiální formulace cílů iniciativy, za hlavní bezpečnostní problém regionu se považovaly protáhlé a skoro nekontrolované hranice. Šlo tehdy spíše o aktivity proti vzniku základen pro teroristy než o přímý boj s jejich existujícími skupinami. Ještě v roce 2004 se ani nemluvílo o teroristických skupinách v regionu, ale spíše o „dobře financovaných a vyzbrojených bandách islamistických bojovníků“²⁹, které by se v budoucnu mohly přetvořit v teroristické skupiny nebo se připojit k již existujícím.³⁰ Podle slov podplukovníka Pawle Smithe, hlavy protiteroristického oddělení EUCOM (který v té době měl na starosti americké operace v západní Africe), USA raději pomohou vycvičit a připravit bezpečnostní jednotky místních států na boj s terorismem, než aby musely nasadit americké vojáky, jako tomu bylo v Afghánistánu a Iráku.³¹ Jako hlavní prostředky k dosažení svých cílů bylo zvoleno sdílení zpravodajských údajů mezi USA a účastníky PSI a výcvik afrických jednotek. Mezi hlavní prostředky k dosažení cílů patřilo sdílení zpravodajských údajů mezi USA a účastníky PSI spolu s výcvikem afrických jednotek – v Mali dostaly výcvik dvě roty lehké pěchoty, v Nigeru pak jedna.³²

Pan Sahel Initiative, založena s cílem odvrátit vznik teroristických skupin v regionu se postupně stala sebenaplňujícím se proroctvím. Poznamenalo ji totiž několik základních chyb: zaprvé saharské národy americká strana často přirovnává ke zločincům.³³ Podle amerických představ je totiž pašeráctví trestný čin. Navíc ho lze využívat k zásobování potenciálních teroristů. Jenže pro saharské národy je transsaharský obchod už po několik staletí způsobem obživy. Zahájení docela úspěšné kampaně proti pašeráctví a absence alternativních legálních způsobu obživy, vytvořilo docela příznivou situaci pro radikální kazatele s protizápadní rétorikou. Kromě toho američtí poradci iniciovali návrat státních malijských jednotek na sever země, což porušilo mírovou smlouvu s Tuaregy z roku 1991.³⁴

2.1.2 Americká bezpečnostní činnost v letech 2005-2014

Pan Sahel Initiative byla ukončena podle plánu v prosinci 2004. O rok později následovala další iniciativa s názvem *Trans-Saharan Counterterrorism Initiative* (dále TSCTI), která zahrnovala kromě Mali, Nigeru, Mauretánie a Čadu dalších pět států: Alžírsko, Maroko,

²⁸ ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, *The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, FIIA Report*, Vol. 2007, No. 16, 2007, str. 44.

²⁹ SMITH, Craig S., U.S. Training African Forces to Uproot Terrorists, *The New York Times*, May 11, 2004.

³⁰ HALLINAN, Conn, Desert Faux: The Sahara's Mirage of Terrorism, *Foreign Policy In Focus*, March 2, 2006.

³¹ SMITH, Craig S., U.S. Training African Forces to Uproot Terrorists, *The New York Times*, May 11, 2004.

³² SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017, str. 17.

³³ GUTELIUS, David, War on Terror and Social Networks in Mali, *ISIM Review*, Vol. 17, No.2, Spring 2006, str. 38.

³⁴ *Ibid.*, str. 39.

Senegal, Nigérii a Tunisko. Pro prvních šest let jejího působení byl schválen rozpočet ve výši 500 miliard dolarů.³⁵ Malijské programy během let 2005–2013 dostaly v rámci této iniciativy 77,6 milionů, nigerské pak 74,7 milionů dolarů.³⁶

Jaké byly příčiny rozšíření amerického působení v regionu? K iniciativě byly připojeny státy, kde teroristická hrozba reálně existovala – Maroko, Alžírsko a Nigérie. Druhou příčinou mohly být zprávy EUCOMu o nárůstu teroristických hrozeb v regionu a o úspěšných protiteroristických operacích.³⁷ Ve svých zprávách dělají větší důraz na jediné větší operace z roku 2004, během které byl pronásledován, přes Mali, Niger a Čad, a následně likvidován konvoj teroristů z alžírské GSPC (*Groupé salafiste pour la prédication et le combat*, Salafistická skupina pro kázání a boj) o síle 43 mužů. Zprávy se zvláště věnovaly velké operaci z roku 2004, během které byl přes Mali, Niger a Čad pronásledován a následně i zlikvidován konvoj teroristů z alžírské GSPC o síle 43 mužů. EUROCOM pravdivě uvedl, že pokud by americká strana celou operaci nekoordinovala, těžko by pronásledovatelé mohli karavanu najít a zničit. Nárůst teroristických hrozeb v regionu způsobila právě aktivita GSPC. V roce 2003 skupina unesla 32 evropských turistů (které později osvobodila alžírská armáda) a spáchala další, už méně známé útoky. Existovaly i informace, že na založení a činnosti této skupiny se podílely alžírské tajné služby.³⁸

A tady narážíme na další možnou příčinu: zájem regionálních států na americké vojenské pomoci. Například Alžírsko kvůli lidskoprávním problémům nemohlo obdržet americkou vojenskou pomoc, ale po přijetí do TSCTI se jí dočkalo.³⁹ Stejně tak tomu mohlo být i u některých jiných států, které využívaly americkou vojenskou pomoc a výcvik vojáků k pronásledování svých politických protivníků. Kromě toho řada odborníků poukazuje na to, že některé západoafrické vlády označovaly protivládní militantní skupiny za teroristické, aby mohly obdržet větší objem pomoci a americkou spolupráci k jejich likvidaci.⁴⁰

Odborníci uvádějí i další příčiny: například byrokratický imperativ. Po útocích z 11. září byla americká vláda „poblázněná“ hledáním teroristů stejně jako EUROCOM. Ten musel najít způsob, jak se podílet na válce proti terorismu. A proto prý „hledací teroristů“ obrátili svoji pozornost na saharský region.⁴¹ Kromě toho je v dobových pramenech často uváděn i ropný

³⁵ HALLINAN, Conn, Desert Faux: The Sahara's Mirage of Terrorism, *Foreign Policy In Focus*, March 2, 2006.

³⁶ SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017, str. 17.

³⁷ ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, *FIIA Report*, Vol. 2007, No. 16, 2007, str. 44–46.

³⁸ Ibid, str. 29-32.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ KISANGANI, Emizet F., The Tuaregs' rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror, *International Journal on World Peace*, Vol. 29, No. 1, Winter 2012, str. 59.

⁴¹ ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, *FIIA Report*, Vol. 2007, No. 16, 2007, str. 50-56.

důvod. Někteří analytici tvrdili, že do roku 2015 do USA bude čtvrtina veškeré ropy dovážena z afrického regionu, a proto je ho nutné bránit. Tehdy největší a nejperspektivnější ropná pole existovala na severu Mauretánie a jihu Alžírska.⁴² I přesto, že v Nigeru a Mali nejsou významná naleziště ropy, mají tyto země strategickou polohu uprostřed regionu. Zajištění jejich bezpečnosti je pro zachování stability regionu stěžejní.

S nárůstem počtu a intenzity konfliktů na africkém kontinentu (v deltě Nigeru, Africkém rohu, Sahelu) americká vláda rozhodla v roce 2008 o založení projektu AFRICOM, který by měl být odpovědný za bezpečnost Afriky (s výjimkou Egypta). Předtím byla Afrika rozdělena mezi evropské, centrální a indicko-pacifické velení. Od roku 2005 prováděly USA každoročně spojenecká protiteroristická cvičení členů TSCTI za účasti amerických speciálních jednotek, která se nazývala Flintlock.⁴³

2.1.2.1 Mali

Hlavním nástrojem TSCTI se stal výcvik a zásobování afrických státních jednotek a každoroční společné vojenské cvičení.⁴⁴ Například v Mali to fungovalo tak, že američtí vojenští poradci cvičili *Echelon Tactique Inter-Armée* (tzv. ETIA). ETIA byla sestavována z příslušníků různých vojenských útvarů na dobu šesti měsíců, během kterých dostávali většinou takticky výcvik. Po jeho ukončení se vraceli do svých jednotek.⁴⁵ Cílem takového systému bylo pravděpodobně vycvičit co nejvíce vojáků a důstojníků, ale, jak se později ukázalo, takový výcvik nebyl efektivní a většina vojáků rychle zapomínala bez pravidelného procvičování na získané dovednosti. Kromě toho se jim nepodařilo vštípit určitý pocit jednoty a vojenského étosu.⁴⁶ povstání se někteří vojáci, kteří obdrželi americký výcvik v rámci ETIA, buď připojili k povstalcům (převážně etničtí Tuaregové), nebo zůstali v armádě (ti zase byli často obviňováni z vražd Tuaregů a Arabů), popř. se zúčastnili puče (včetně vůdce poručíka Amadou Sanogo), anebo bojovali proti pučistům.⁴⁷ Kromě toho vojáci, které absolvovali ETIA, neukázali nějak

⁴³ HALLINAN, Conn, Desert Faux: The Sahara's Mirage of Terrorism, *Foreign Policy In Focus*, March 2, 2006, KAPLAN, Robert D., America's African Rifles, *The Atlantic*, Vol. 295 No. 3, April 2005, str. 91-95.

⁴³ *Mauritania to Host Flintlock 2020 Exercise*, U.S. Embassy Mauritania Press Release, February 12, 2020.

⁴⁴ HARMON, Stephen, Securitization Initiatives in the Sahara-Sahel Region in the Twenty-first Century, *African Security*, Vol. 8, No. 4, Fall 2015, str. 5-6.

⁴⁵ WARNER, Lesley A., *The Trans Sahara Counter Terrorism Partnership: Building Partner Capacity to Counter Terrorism and Violent Extremism*, CNA Strategic Studies, Published Online, March 2014, str. 74.

⁴⁶ Mali crisis: US admits mistakes in training local troops, *BBC News*, January 25, 2013.

⁴⁷ *Ibid.*,

SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities, RAND Corporation, Santa Monica, 2017, str. 16-24,

WHITLOCK, Craig, Leader of Mali Military Coup Trained in US, *Washington Post*, March 24, 2012.

nadprůměrnou morálku anebo bojeschopnost, a aktivně dezertovali, stejně jako zbytek malijské armády během prvních měsíců povstání.⁴⁸

Pochybnosti v takovém způsobu výcviku vojáků se objevovali i před povstáním. Již v roce americké zvláštní jednotky, které prováděly výcvik, dohodly s malijskou vládou na alternativním způsobu přípravy k protiteroristickým operacím. Byla vybrána speciální jednotka malijské armády – *33^e Régiment de commandos parachutistes (dále 33^e RCP)*, která procházela pravidelným protiteroristickým výcvikem. Disponovala 46 ozbrojenými vozidly 4×4, aby byla schopná pronásledovat protivníka hluboce do pouště. To je zřejmě nejúčinnější možnost boje proti taktice hit-and-run, často používané různorodými saharskými militantními skupinami. Moderní výzbroj, dobrý výcvik a vysoká mobilita měla udělat z *33^e RCP* efektivní a bojeschopnou jednotku, což se nakonec podařilo. Během povstání byla jednou z mála jednotek, která efektivně čelila povstalcům.⁴⁹

2.1.2.2 Niger

V Nigeru byl výcvik vojáků prováděn v letech 2005–2014 s výjimkou roku 2009, kdy se odehrála ústavní krize.⁵⁰ Výcvik prováděli členové amerických speciálních jednotek a soustředili se více na základní taktickou a technickou výuku.⁵¹ Ovšem výcvik bez dostatečného technického zásobování, které by zajistilo zvýšení mobility pozemních sil, není moc efektivní, což se potvrdilo během povstání Tuaregů v letech 2007–2009. Jednotky povstalců se vyhýbaly střetům s regulérní nigerskou armádou a rychle ustupovaly do pouště. Během povstání se dokonce objevily zprávy o tom, že rota speciálních jednotek, která dostala americký výcvik, masově dezertovala a připojila se k povstalcům.⁵² Povstání ukončila po rozpadu povstalecké koalice mírová smlouva. Nigerská armáda, částečně vycvičená Američany, tak nebyla úspěšná.

USA značně zvýšily svoji přítomnost v Nigeru po začátku povstání v sousedním Mali v roce 2012.⁵³ Údaje o financování vojenských operací v Nigeru potvrzují prudký nárůst amerického zájmu o Niger a pravděpodobně znamenají i rozmístění početného vojenského kontingentu v zemi.⁵⁴

V letech 2005–2011 utratilo americké ministerstvo obrany na financování operací v Nigeru mimo TSCTI okolo 2,5 milionů dolarů, většinou na protidrogový a jinak nespecifikovaný výcvik. Během let 2012–2014 suma utracena na nigerské operace vzrostla na 30 milionů. Během

⁴⁸ SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017, str. 16-24.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ TOUCHARD, Laurent, Niger – États-Unis: une coopération militaire soutenue, *Jeune Afrique*, March 26, 2014.

⁵¹ SAENZ, Enrique, American Forces Train Nigerien Troops, *American Forces Press Service*, March 10, 2006.

⁵² KIEH, George K., KALU, Kelechi, *West Africa and the U.S. War on Terror*, Routledge, Oxon, 2013, str. 82.

⁵³ LEBOVICH, Andrew, The Real Reason U.S. Troops Are in Niger, *Foreign Policy*, October 27, 2017.

⁵⁴ *U.S. Foreign Aid by Country - Niger*, USAID Data Services.

let 2012–2014 už to bylo 30 milionů. Předpokládám, že přibližně v té době se USA rozhodly vybrat Niger jako svou hlavní základnu v regionu. V roce 2013 Barack Obama oznámil, že kontingent v Nigeru se zvyšuje a bude činit celkem 100 mužů a žen.⁵⁵ Kromě výcviku se Američané soustředili na operace s neozbrojenými bezpilotními letadly, startujícími ze základny v Niamey.⁵⁶ Do roku 2018 vzrostl americký kontingent na 800 vojáků. Zároveň došlo k vybudování základny dronů u Agadese v severním Nigeru za 110 milionů dolarů.⁵⁷ Avšak po smrti čtyř amerických vojáků během střetu s islamisty, se téma amerického angažmá v Nigeru dostalo do médií. Americká přítomnost v oblasti se stala terčem ostré kritiky.⁵⁸

V prosinci 2019 Washington oznámil, že značně zredukuje počet vojáků v západní Africe, popř. že vůbec stáhne veškeré své jednotky a tím pádem ukončí veškerou logistickou a zpravodajskou podporu francouzské armádě v regionu.⁵⁹ Tím se zřejmě ukončí dlouholeté americké úsilí v boji proti terorismu, a to bez toho, aniž by dosáhlo významnějších výsledků. Kromě toho stažením vojsk USA de facto uznávají monopol EU, především Francie, na západní pomoc při zajištění bezpečnosti v Sahelu.

2.2 Francouzská bezpečnostní činnost

Francouzské ozbrojené složky se objevily na území dnešního Nigeru a Mali už na konci 19. století, tedy během kolonizace. Po roce 1960, když většina francouzských kolonií v Africe získala nezávislost, snažila se Francie zachovat svůj vliv ve Françafrique. Avšak Mali a Niger nestály v centru francouzské pozornosti. Po konci války v Alžírsku Francie postupně snižovala výdaje na armádu a nakonec zachovala pouze několik permanentních základen na klíčových místech, jako jsou například Senegal, Džibutsko a Čad.⁶⁰

Podle slov Hervé Morina, francouzského ministra obrany v letech 2007–2010, bezpečnostní politika Francie v subsaharském regionu spočívá v předávání zodpovědnosti za svoji bezpečnost do rukou afrických států.⁶¹

Začátkem modernějších iniciativ Francie v oblasti bezpečnosti na africkém kontinentu je rok 1997 a založení *Renforcement des capacités africaines de maintien de la paix* (Posílení afrických kapacit pro udržení míru, dále RECAMP). Jeho součástí byla společná vojenská

⁵⁵ U.S. to set up Niger drone base, *Politico*, February 22, 2013.

⁵⁶ Niger would welcome armed U.S. drones: foreign minister, *Defence Web*, September, 2013.

⁵⁷ PETESCH, Carley, The US Air Force is building a drone base on its new front line against extremism in Africa, *Business Insider*, April 24, 2018.

⁵⁸ LEWIS, David, BAVIER, Joe, U.S. deaths in Niger highlight Africa military mission creep, Reuters, October 6, 2017.

⁵⁹ COOPER Helene *et al.*, Pentagon Eyes Africa Drawdown as First Step in Global Troop Shift, *The New York Times*, December 24, 2019.

⁶⁰ GRIFFIN, Christopher, Operation Barkhane and Boko Haram: French Counterterrorism and Military Cooperation in the Sahel, *Small Wars & Insurgencies*, Vol. 27, No. 5, September 2016, str. 900.

⁶¹ *Discours de M. Hervé Morin, ministre de la Défense, à Toulouse, le 11 septembre 2007*, Ministère de la défense communiqué de presse.

cvičení, výcvik vojáků a zásobování zbraněmi v případě potřeby. Výcvik zahrnoval přístup Afričanů do francouzských vojenských akademií a výstavbu sítí vojenských škol na africkém kontinentu. Program pro výstavbu škol se nazýval *Écoles Nationales à Vacation Régionale* (Regionálně zaměřené národní školy). V těchto školách se měl připravovat armádní personál se zaměřením na specifiku bojů v Africe. Jednou z podmínek podpory těchto škol bylo zajištění možnosti studia pro vojáky ze všech afrických států. Na kontinentu se vystavělo 17 škol, včetně dvou v Mali a jedné v Nigeru.⁶²

V roce 2007 se RECAMP přejmenoval na EURORECAMP a stal se součástí strategie Evropské unie v rozvoji spolupráce s Afrikou. Francie zůstala hlavním donorem programu, přičemž je kritická vůči nedostatku iniciativy ze strany Evropské unie. Francie a Velká Británie od roku 2007 přispívají finančně, technicky a organizačně k celoafrickým vojenským cvičením AMANI Africa.⁶³

Zájmy Francie se v dotyčném regionu liší od těch amerických. Američanům jde o snahu zamezit vzniku teroristických skupin, které by mohly ohrožovat Spojené státy, Francie má kromě ekonomických zájmů (například uranové doly v Nigeru), obavu o své občany v Mali a Nigeru (žije tam něco okolo 6 000 Francouzů), pro které AQIM představuje reálnou hrozbu.⁶⁴ Navíc francouzská elita cítí jakousi zodpovědnost za své bývalé kolonie.

2.2.1 Mali

V Mali působí dvě školy, na jejichž založení se podílela i Francie. První, *École militaire d'administration de Koulikoro* zahájila svou činnost v roce 1997 a je zaměřená na přípravu administrativních důstojníků pro armádu a bezpečnostní sbory.⁶⁵ Druhá škola se nazývá *École de maintien de la paix de Bamako* a na jejím založení se spolu s Mali a Francií podílely také Německo, Kanada, USA, Japonsko, Nizozemsko a Švýcarsko. V současnosti ji i společně financují a řídí. Jak vyplývá z názvu, škola je zaměřená na přípravu a školení afrických členů mírových jednotek. Je součástí systému afrických škol pro mírotvorce, dvě další se nacházejí v Ghaně a Nigérii. V roce 2012 se sice musela kvůli povstání na čas zavřít, ale po úspěchu *Servalu* se znovu otevřela.⁶⁶

Kromě výcviku ve výše zmíněných školách francouzští instruktoři cvičili i *62^e Régiment d'infanterie motorisé*, elitní jednotku malijské armády. Výcvik jednotky byl zaměřený na

⁶² GRIFFIN, Christopher, Operation Barkhane and Boko Haram: French Counterterrorism and Military Cooperation in the Sahel, *Small Wars & Insurgencies*, Vol. 27, No. 5, September 2016, str. 901-902.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Les Français tués au Niger auraient été "exécutés", *Le Monde*, January 8, 2011,

Un homme jette un explosif devant l'ambassade de France à Bamako, *Le Monde*, January 5, 2011.

⁶⁵ *La formation militaire technique ou spécialisée*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères.

⁶⁶ *L'École de maintien de la paix de Bamako (EMP): un cas particulier*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères.

protiteroristické operace. Jednotka byla vybavena ozbrojenými terénními vozidly, aby mohla okamžitě do akce v poušti. Během povstání v roce 2012 byla 62^e RIM jednou z mála bojeschopných jednotek a hrála důležitou roli v obraně Kony, kde za podpory francouzského letectva přispěla k zastavení přesunu islamistů na jih.⁶⁷

2.2.2 Niger

Před začátkem povstání v severním Mali, neměla pravděpodobně Francie na území Nigeru žádné vojáky, tedy s výjimkou instruktorů. Francouzské jednotky spolupracovaly s Nigerem nejčastěji za účelem osvobození francouzských rukojmích. Francie má už od konce 80. let v sousedním Čadu početný vojenský sbor a využívá tamější základnu k leteckému průzkumu regionu. Podle potřeby odtamtud posílá do Nigeru speciální jednotky.

V Niamey od roku 2003 funguje škola připravující armádní zdravotnické záchranáře. Byla založena v rámci francouzského programu RECAMP a pracuje tam několik francouzských specialistů. Každoročně školu absolvuje 60 studentů, přibližně polovina jsou Nigerijci.⁶⁸

Rok 2012 znamenal pro Niger nárůst počtu cizích vojáků na jeho území, a to včetně francouzských. Zároveň rostla vojenská pomoc. Francie předala Nigeru tři vrtulníky *Gazelle*, vystavěla pro něj hangáry a vycvičila šest pilotů.⁶⁹ Na začátku konfliktu na severu Mali Francie, společně s Američany, aktivně využívala základnu dronů v Niamey pro průzkum a sběr informací o jednotkách islamistů. Na začátku konfliktu na severu Mali Francie společně s Američany aktivně využívala základnu dronů v Niamey k průzkumu a sběru informací o jednotkách islamistů. V roce 2014 Francie založila dočasnou základnu na severozápadě Nigeru, a to blízko cesty, kterou využívali pašeráci zbraní a drog z Libye.⁷⁰ Podle odhadů ke konci roku 2014 zůstávalo v Nigeru přibližně 300 francouzských vojáků.⁷¹ Navíc se objevily informace, že vzhledem k únosům pracovníků uranových dolů, které se nacházejí v severozápadní části země, a za účelem zajištění bezpečnosti dolů a pracovníků, pošle do Nigeru speciální jednotky. Předtím zajišťovali ochranu dolů soukromé bezpečnostní služby.⁷²

I když počet cizích vojáků v Nigeru zůstává prakticky neznámý, víme, že alespoň část Nigerijců s jejich přítomností spokojená není a aktivně protestuje. Opozice poukazuje na to, že založení základen cizích států na území Nigeru je protiústavní. Prezident Mahamadou Issoufou,

⁶⁷ SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017, str. 21-22.

⁶⁸ *Les Ecoles nationales à vocation régionale*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, *La formation militaire de santé*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères.

⁶⁹ GUY, Martin, Niger Air Force gets new helicopter hangar, *Defence Web*, October 22, 2013.

⁷⁰ L'armée française se poste au Nord-Niger, *Le Figaro*, October 23, 2014.

⁷¹ CARAYOL, Rémi, Interventions armées: l'Afrique de papa revient, vive l'ingérence?, *Jeune Afrique*, October 13, 2014.

⁷² GUISEL, Jean, Niger: les forces spéciales protégeront les mines d'uranium d'Areva, *Le Pont*, January 29, 2013.

který de facto poskytl cizím armádám (především Francii, USA, Německu a Itálii) *carte blanche* na rozmístění vojáků a provedení vojenských operací na území Nigeru, vysvětluje svoje rozhodnutí tím, že cizí armády zachraňují Niger před teroristickou hrozbou. Kromě toho tyto státy ignorují jeho nedemokratické činy.⁷³

2.2.3 Operace Serval

Na začátku roku 2012 vznikla v severním Mali napjatá situace. Proud libyjských Tuaregů, vracejících se z Libye, kde zuřila občanská válka, se stal katalyzátorem národně osvobozenického povstání Tuaregů s cílem vytvořit nezávislý Azavad na území třech severních oblastí Mali: Timbuktu, Gao a Kidalu. Proud vycvičených uprchlíků z Lybie s sebou přinesl zbraně a duch arabského jara zase víru v možnost ustanovení národního státu, po kterém Tuaregové toužili už od dob kolonizace. Nesmírná bída, spojená s nenávisí k malijskému státu, se stala spouštěčem pro *Mouvement National pour la Libération de l'Azawad* (Národní hnutí za osvobození Azavadu, dále MNLA) začátku povstání. Ke hnutí se připojily i další saharské národy: Songhai, Peul a Noir.

MNLA se těšila rychlému a úspěšnému postupu, částečně také díky tomu, že armáda Mali prokázala svoji úplnou neschopnost. Když 22. března proběhl v Bamaku státní převrat a byl sesazen prezident Touré, zbývalo 14 dnů (6. dubna, tři měsíce po začátku povstání) do obsazení severu Mali a vyhlášení nezávislého státu Azavad. Mezi povstalci ale došlo k rozkolu: sekulární MNLA nesouhlasilo s islamistickou částí povstání v čele se skupinou Ansar Dine a odmítla zavedení práva šaría na území Azavadu. Nastal rozkol hnutí a v boji mezi povstalci zvítězili islamisté. Ti zavedli na obsazeném území šariu, začali ničit středověké památky, prohlásili za cíl boje ustanovení islámského státu na území celého Mali a zahájili tah na hlavní město Bamako.

Francie obdržela od prozatímní vlády Mali požadavek na vojenský zásah, jelikož povstalci ohrožovali hlavní město Bamako a dezorganizovaná armáda nemohla samostatně čelit náporu islamistů.⁷⁴ Paříž souhlasila a začala se připravovat na vojenskou operaci, která dostala název *Serval*. Je třeba zmínit, že Francie na začátku povstání odmítala možnost vojenské intervence, jelikož vnímala secesionistické hnutí Tuaregů jako vnitřní záležitost Mali.⁷⁵ Postoj se ale změnil, když radikální islamisté převzali v povstání vedení a vyhlásili za cíl ustanovení islámského státu v Mali. Jako oficiálním důvodem zásahu vyhlásila Francie snahu o záchranu Mali před hrozbou obsazení islamisty, zajištění bezpečnosti několika tisíc občanů Francie v Mali,

⁷³ MACLEAN, Ruth, SALEY, Omar H., Niger suppresses dissent as US leads influx of foreign armies, *The Guardian*, August 14, 2018.

⁷⁴ CLINE, Lawrence E., Nomads, Islamists, and Soldiers: The Struggles for Northern Mali, *Studies in Conflict*, Vol. 36, No. 8, August 2013, str. 629.

⁷⁵ ROMANIUK, Scott N., WEBB, Stewart T., *Insurgency and Counterinsurgency*, CRC Press, Boca Raton, 2016, str. 136.

zajištění teritoriální integrity státu a očistu severu od radikálních islamistů. François Hollande, tehdejší prezident Francie, oznámil, že „Francie v této operaci nesleduje žádné zvláštní zájmy mimo zabezpečení přátelského národa – a nemá žádné jiné cíle. Avšak rychlý a pevný zákrok francouzské armády a letectva vyvolává dohady, že Francie se už nějakou dobu připravovala na možnost vojenského zásahu. Po dobu intervence dostávala francouzská armáda pomoc od Spojených států, především logistickou a průzkumní.⁷⁶

Operace se začala 11. ledna 2013 podporou státní armády v bitvě o Konu, kde došlo k tvrdým bojům s islamisty. Bitva skončila zastavením postupu islamistů do malijského vnitrozemí.⁷⁷ V lednu MNLA vyjádřilo podporu francouzským útokům proti islamistům, ale bylo proti vstupu armády Mali na území samozvaného Azavadu. Objevily se informace o tom, že malijská armáda porušovala lidská práva na dobytých územích a uskutečňovala hromadné popravy.⁷⁸ Francouzské velení rozhodlo ukončit spolupráci s malijskou armádou během postupu na sever země. Téhož měsíce se začal útok francouzské, čadské a nigerské armády na základny islamistů v Azavadu. Ke konci ledna 2013 všechna velká města na severu Mali byla očištěna od radikálních islamistů. Představitelé MNLA a IMA (Islámské hnutí Azavadu, odpojilo se od Ansar Dinu 24. ledna 2013) vyjádřili snahu zahájit jednání s malijskou a francouzskou vládou o mírovém řešení konfliktu, ale vyjádřili se proti vstupu malijské armády do regionu Kidal. Francie a Mali takové podmínky přijaly a Kidal osvobodili Tuaregové.⁷⁹

Jednotky Al-Káidy a Ansar Dinu uprchly do své základny v pohoří Adrar des Ifoghas na severovýchodě země, kde byli poraženi francouzskou a čadskou armádou. Po ztrátě své hlavní základny na konci března se islamisti museli vzdát otevřených bojů a přejít k teroristickým útokům a vraždám místního obyvatelstva, které pomáhalo francouzské armádě.⁸⁰

I když francouzská intervence nebyla de jure oprávněná, a to kvůli tomu, že o zásah požádala prozatímní neuznaná vláda, která přišla k moci během puče, Francie nebyla obviněná z neokolonialismu, tedy s výjimkou několika alžírských listů. Pravděpodobně je tato francouzská intervence v Africe nejméně kontroverzní ze všech, které proběhly po dekolonizaci, a byla široce podpořena malijským obyvatelstvem.⁸¹ Její úspěch je těžké podcenit – zachránila Mali před zhroucením a pádem do chaosu islámského státu. Jenom armádní zákrok ale nestačí ke stabilizaci Mali a celého Sahelu. V Paříži docela dobře chápou, že vojenské vítězství je jenom

⁷⁶ U.S. aiding France's military operation in Mali, *CBS News*, January 13, 2013.

⁷⁷ NOSSITER Adam, SCHMITT Eric, France Battling Islamists in Mali, *The New York Times*, January 12, 2013.

⁷⁸ DANIEL, Jan, Operace Serval: francouzský neokolonialismus nebo francouzský Afghánistán?, *Natoaktual.cz*, January 28, 2013.

⁷⁹ LEWIS, David, After crushing Mali Islamists, France pushes deal with Tuaregs, *Reuters*, May 19, 2013.

⁸⁰ ROMANIUK, Scott N., WEBB, Stewart T., *Insurgency and Counterinsurgency*, CRC Press, Boca Raton, 2016, str. 142.

⁸¹ ADOW, Mohammed, Malians welcome French intervention, *Al-Jazeera*, January 15, 2013,

DANIEL, Jan, Operace Serval: francouzský neokolonialismus nebo francouzský Afghánistán?, *Natoaktual.cz*, January 28, 2013.

začátek většího úsilí k uklidnění situace. V roce 2014 se začala antiteroristická operace *Barkhane* s cílem zajistit bezpečnost Sahelu. Francie provádí tuto operaci v kooperaci s tzv. G5 Sahel, což je mezistátní spolupráce mezi Burkinou Faso, Čadem, Mali, Mauritánií a Nigerem s cílem zajistit stabilitu západní Afriky. A to s důrazem na propojení ekonomického rozvoje a bezpečnostní politiky.⁸² Počet francouzských vojáků na území Mali k začátku operace *Barkhane* činil 1200 mužů.⁸³

3. Rozvojová pomoc Francie a USA v Mali a Nigeru

Mali a Niger jsou státy, jejichž ekonomiky jsou do jisté míry závislé na rozvojové pomoci. Mezi léty 2005 a 2014 činila v průměru kolem desetiny jejich hrubého národního příjmu.⁸⁴ V takové situaci je rozvojová pomoc ze strany největšího světového dodavatele této pomoci – USA – a druhého v regionu západní Afriky – Francie velice důležitá. V této kapitole rozeberu činnost státních agentur obou zemí, které jsou zodpovědné za přidělování rozvojové pomoci: americké USAID a francouzské AFD. Rozhodl jsem se soustředit zejména na tyto organizace, i když státy mohou dostávat rozvojovou pomoc třeba od jednotlivých ministerstev. Podobná pomoc ale často postrádá systematický přístup, navíc je takových státních poskytovatelů příliš mnoho a ve své práci chci nastínit směr rozvoje přístupu k Mali a Nigeru ze strany Francie a USA především prostřednictvím činnosti zmíněných rozvojových agentur.

3.1 Agence française de développement

Agence française de développement (AFD) je státní francouzská agentura pro rozvojovou pomoc. AFD dlouhodobě pomáhá subsaharským státům. Podle tzv. „Gaullistického konsenzu“ by rozvojová pomoc měla směřovat primárně do *Françafrique*. V roce 2001 byl ale do čela AFD zvolen Jean-Michel Severino, který přinesl podstatné změny do rozšíření geografie a do způsobu, jakým zvýšit efektivitu francouzské rozvojové pomoci. Severino podstatně zvýšil autoritu AFD. Avšak i v době jeho předsednictví směřovala do subsaharské Afriky velká část francouzské pomoci, i když se její podíl snížil na 60 % celosvětové pomoci.⁸⁵ Jejich různorodé projekty v Mali a Nigeru demonstrují prioritní směry při poskytování rozvojové pomoci ze strany francouzského státu. Veškeré údaje o rozvojových projektech jsou stažené z webových stránek AFD.⁸⁶

⁸² *Communiqué final du Sommet des Chefs d'Etat du G5 du Sahel*, ANiamey, February 18, 2014.

⁸³ NKALA, Oscar, French Army to launch trans-Sahel counter-terrorism operations in early August, *Defence Web*, July 2014.

⁸⁴ *Net ODA received (% of GNI) - Mali, Niger*, The World Bank Group.

⁸⁵ CUMMING, Gordon D., Towards an enhanced understanding of aid policy reform: Learning from the French case, *Public Administration & Development*, Vol. 38, No. 5, December 2018, str. 179-189.

⁸⁶ *Afrique*, Agence française de développement,

3.1.1 AFD v Mali

Investice AFD v Mali činily ve zkoumaném období víc než 140 milionů eur, přibližně půlka byla poskytnuta ve formě subvencí a další půlka ve formě zvýhodněných půjček. Z toho 32,5 milionů znamenaly investice do agrárního sektoru. Projekty se soustředily především na finanční podporu farmářů a jejich vzdělávání. Zvýšení znalosti farmářů v efektivním využívání půdy a modernizace přístupu k zemědělství by měly přispět ke zvýšení produktivity a odvrácení eroze. Hlavním cílem investic do agrárního sektoru je ale bezpochyby prevence před hladomorou a zajištění potravinové dostatečnosti země. Jak už jsem uvedl výše, hladomor se v Mali často stával příčinou povstání v severních regionech.

Dvě velké zvýhodněné půjčky o celkové výši 51 milionů eur dostal malijský stát na účely zabezpečení svého hlavního města Bamaka, ve kterém žije zhruba desetina malijského obyvatelstva, čistou vodou. Obyvatelé, jejichž počet rychle roste, potřebují mnohem víc vody, než by mohl zajistit kanalizační systém města. Proto AFD investovalo do výstavby nové čistírny odpadních vod a vodovodu.⁸⁷ Dalších 16 milionů eur dostaly projekty, které mají zajistit pitnou vodou venkovské oblasti v jižní části Mali.⁸⁸

Problém nedostatečného vzdělání je dalším směrem, který se Francie snaží prostřednictvím AFD řešit. Do dvou vzdělávacích projektů, které jsou financované pomocí subvencí, agentura investovala celkem 32 milionů eur. První projekt se soustředil na středoškolské vzdělávání, výstavbu nových škol, zvýšení dostupnosti vzdělání a překonání genderové nerovnosti.⁸⁹ Druhý projekt se zabývá odborným vzděláváním mládeže. Pomáhá získat základní dovednosti potřebné na malijském pracovním trhu, zejména v agrární sféře.⁹⁰

Na překonání následků povstání z roku 2012 AFD přispěla celkem 8,5 miliony eur v rámci dvou projektů. Je třeba zmínit, že jsou to první projekty ve zkoumaném období, které jsou namířené konkrétně na rozvoj severních regionů Mali. Cílem prvního projektu bylo obnovení vodovodu v Tombuktu, Gao a Mopti, v největších městech, které zasáhlo povstání. Druhý projekt byl zaměřen na obnovu zdravotnictví, fakticky zdecimovaného válkou.⁹¹ Přičemž

⁸⁷ *Construction d'une station de traitement d'eau sur la rive droite du fleuve Niger à Bamako*, Agence française de développement: carte des projets,

Amélioration de la desserte en eau potable de la commune VI du district de Bamako, Agence française de développement: carte des projets.

⁸⁸ *Projet d'alimentation en eau potable et d'assainissement de centres semi-urbains du sud Mali (Phase 2)*, Agence française de développement résumés d'évaluation de projet, October 2014.

Projet d'alimentation en eau potable et d'assainissement de centres semi-urbains du sud Mali (Phase 1), Agence française de développement résumés: d'évaluation de projet, October 2014.

⁸⁹ *Appui à l'enseignement secondaire général*, Agence française de développement: carte des projets.

⁹⁰ *ACEFOR – amélioration de la compétitivité des entreprises par la formation professionnelle*, Agence française de développement: carte des projets.

⁹¹ *Remise en état de l'alimentation en eau potable du Nord-Mali*, Agence française de développement: carte des projets.

subvenci na obnovení zdravotní infrastruktury dostaly dvě neziskové organizace, když veškeré výše uvedené investice dostal malijský stát.

3.1.2 AFD v Nigeru

Investice *Agence française de développement* do Nigeru mezi lety 2005–2014 činily celkem 190 milionů eur, přičemž pomoc nebyla v tom období rozdělená rovnoměrně. Skoro 100 milionů eur, tedy více než polovinu, Niger dostal během let 2012–2014. Impulzem k zahájení aktivnější podpory pravděpodobně byla nestabilita sousedních států. V Libyi po svržení Kaddáfího začala krvavá občanská válka, v Mali vypuklo povstání. Aby se nestabilita a násilí nepřelily přes hranice Nigeru, Francie začala neodkladně investovat do rozvoje země.

Největší částka, kterou poskytla na jeden projekt je 41 milionů eur, které Niger dostal ve formě zvýhodněné půjčky do rozsáhlého infrastrukturního projektu výstavby elektrizačních soustav k zabezpečení lepšího života pro 430 tisíc lidí.⁹² Kromě přístupu k elektřině projekt umožnil po dobu výstavby vytvořit nová pracovní místa.

Dalších 67 milionů eur ve formě subvence bylo namířeno na zdravotnickou pomoc obyvatelstvu a nigerskému zdravotnickému systému jako celku.⁹³ Takové rozhodnutí je zcela pochopitelné: kvůli hroznému chudobě a špatnému zdravotnickému systému měl Niger vážné problémy s kojeneckou úmrtností. Kromě toho obyvatelstvo trpí řadou nemocí, které se dají vyléčit pomocí vakcín.⁹⁴ Financování neplacené zdravotnické péče pro děti do pěti let (včetně vakcinace), zlepšení zdraví matek a jejich dětí jsou prioritní cíle těchto projektů.⁹⁵

Niger zůstává jednou ze zemí, které zaostávají v zajišťování všeobecného základního vzdělávání a kvůli obrovskému demografickému růstu potřebuje finanční pomoc pro výstavbu a zabezpečení nových škol. Niger dostal od AFD v letech 2005–2008 skoro 10 milionů eur v rámci poskytování finanční a technické pomoci nigerskému vzdělávacímu systému.⁹⁶ Situaci to moc nenapravilo, a proto AFD po roce 2012 přidělila dalších 14 milionů eur v rámci projektu Globální partnerství pro vzdělávání (Global Partnership for Education).⁹⁷

Dále Francie investovala přes AFD do tří projektů, které by měly obyvatelstvu zabezpečit nezávadnou vodu. Dva projekty o celkové výši investic 22,5 milionů eur v průběhu let 2002–2010 mají zajistit obyvatelům měst pitnou vodu a úhradu dluhů nigerského státu

⁹² *Améliorer l'accès à l'électricité grâce à l'extension des réseaux électriques et l'électrification des zones rurales*, Agence française de développement: carte des projets.

⁹³ CAFFERINI, Lionel, PIERREL, Hugo, *Pratique de l'aide sectorielle: enseignements et perspectives pour l'AFD, Évaluations Ex-Post*, No. 27, September 2009, str. 46, 50.

⁹⁴ *Niger: Country profil*, WHO Humanitarian Health Action.

⁹⁵ *Initiative santé solidarité Sahel*, Agence française de développement: carte des projets.

⁹⁶ CAFFERINI, Lionel, PIERREL, Hugo, *Pratique de l'aide sectorielle: enseignements et perspectives pour l'AFD, Évaluations Ex-Post*, No. 27, September 2009, str. 46, 50.

⁹⁷ *Appuyer la politique nationale d'éducation et de formation du Niger*, Agence française de développement: carte des projets.

u soukromých zásobovatelů vodou.⁹⁸ Třetí, jeden z nejúspěšnějších projektů AFD v Nigeru ve zkoumaném období, měl přispět ke snížení napětí mezi zemědělci a pastevci v provincii Zinder na jihu Nigeru. Projekt za 7,5 milionů eur spočíval ve výstavbě systému studní, aby pastevci nevstupovali na území zemědělců během hledání vody pro svoje stáda a naopak.⁹⁹

Co se týká potravinové bezpečnosti, AFD poskytla Nigeru pomoc v rámci dvou projektů. První, dvanáctimilionový projekt je zaměřen na finanční pomoc rodinám, které se ocitly ve stavu potravinové nouze. Druhý, rozsáhlejší čtrnáctimilionový projekt má zajistit výstavbu přehrady, která by mohla zdrojem vody pro rozsáhlá agrární území v periodách sucha.¹⁰⁰

3.2 United States Agency for International Development

United States Agency for International Development je státní rozvojová agentura Spojených států amerických, přes kterou prochází většina americké rozvojové pomoci. USAID je největším poskytovatelem rozvojové pomoci ve světě, má obrovskou infrastrukturu a působí ve více jak stovce států, včetně Mali a Nigeru. USAID se těší docela velké autonomii, ale vzhledem ke svému statusu státní agentury musí spolupracovat a konzultovat svoji činnost s vládou. Navíc se zodpovídá Kongresu. V této podkapitole jsem využil statistické údaje z webových stránek USAID.¹⁰¹

3.2.1 USAID v Mali

USAID mezi lety 2005–2014 dodala rozvojovou pomoc do Mali v celkové výši 872 milionů dolarů. Směřovala do několika oblastí: zdravotnictví, vzdělávání, ekonomického rozvoje, potravinové pomoci, výzkumu a reformace státní správy. Na rozdíl od francouzské agentury USAID preferovala poskytovat pomoc přes nestátní aktéry – OSN nebo neziskové organizace. Malijský stát dostal přímo pouze pět milionů dolarů během zkoumaného období. Na rozdíl od svých francouzských kolegů, USAID skoro neinvestovala do infrastrukturních projektů.

Největší investice šly do zdravotnictví, celkem 315 milionů dolarů. Více jak 90 milionů z toho bylo poskytnuto na boj s malárií. Tyto prostředky agentura přidělila americkým neziskovým organizacím působícím v regionu. Nejvýznamnější je *John Snow Inc.* Druhým největším

⁹⁸ DUPONT, Vianney, *Financement des services d'eau en milieu urbain au Niger*, Agence française de développement: Focales, No. 4, October 2010, str. 102.

⁹⁹ BOULAMA, Goni M., *Projet de sécurisation des systèmes pastoraux (PSSP) dans la région de Zinder, Niger*, Agence française de développement résumé d'évaluation, December 2013.

¹⁰⁰ *Soutenir la production agricole pour faire face aux crises alimentaires*, Agence française de développement: carte des projets.

¹⁰¹ V této podkapitole použité statistické údaje z webových stránek USAID:

U.S. Foreign Aid by Country - Mali, USAID Data Services,
U.S. Foreign Aid by Country - Niger, USAID Data Services.

sektorem investic do zdravotnictví je „zdraví matky a dítěte“, kam bylo investováno přes 80 milionů dolarů, přičemž skoro půlka z toho byla poskytnuta během konfliktu na severu Mali, pravděpodobně jako pomoc uprchlickým rodinám. Dalším významným sektorem je boj s HIV/AIDS, do kterého USAID investovala 31 milionů dolarů. Kromě toho agentura přidala prostředky do sféry zdravotnictví pro sanitace a zásobování vodou, kam aktivně začala investovat po roce 2010 a celkem poskytla skoro 10 milionů.

Druhým sektorem podle objemu investic je humanitární pomoc (193 milionů dolarů). Z toho 140 milionů dolarů tvoří potravinová pomoc. Od roku 2005 do roku 2011 činila potravinová pomoc v průměru sedm milionů, během konfliktu na severu Mali mezi lety 2012–2014 to bylo 93 milionů dolarů. Agentura poskytovala potravinovou pomoc přes OSN a její součást *World Food Programme*, ale i prostřednictvím neziskových organizací, mezi kterými má největší podíl *Catholic Relief Services*. Další podstatnou pomocí je materiální podpora v nouzi, a to hmotná i finanční. Na tyto účely USAID utratila celkem 44 milionů dolarů, 40 milionů během konfliktu.

Dalším sektorem, který dostává podstatnou rozvojovou pomoc, je zemědělství, celkem 124 milionů dolarů. Více jak polovina investic do zemědělství je nespecifikovaná, ale z údajů USAID je patrné, že docela velkou částku investuje do výzkumu v této oblasti (15 milionů dolarů). Lze ale předpokládat, že úspěšnost výzkumu nebyla nijak vysoká, jelikož agentura každoročně navyšovala výdaje. Dále USAID investovala do výuky obyvatelstva v moderních způsobech zemědělství, do zásobování vodou, stimulace pěstování exportních plodin, pomoci s přepravou úrody na trhy a do mikrokreditování.

Mezi další významné sektory, do kterých USAID aktivně investovala, je vzdělávání (78,4 milionů dolarů), kde klade větší důraz na jeho základní stupeň (přes 55 milionů dolarů). Což je zcela logické, protože dosud zdaleka ne všechny děti chodí do školy. Dalším problémem je nerovnost ve vzdělávání, když rodiny, které si nemohou dovolit vzdělávat všechny své děti, posílají do školy především kluky. Právě proto agentura věnovala 13 milionů dolarů na překonání nerovnosti v základním vzdělání. Dalších 9 milionů pak na podporu mládeže a dospělých, kterým chybí dovednosti pro konkrétní pracovní pozici, třeba umět psát francouzsky.

3.2.2 USAID v Nigeru

Struktura americké rozvojové pomoci v Nigeru se značně liší od pomoci v Mali. Ze skoro 0,6 miliard dolarů je absolutní většina, 440 milionů dolarů, určená na potravinovou pomoc. Další významné sektory, kterým USAID poskytla rozvojovou pomoc, jsou materiální podpora v nouzi, zdravotnictví, rozvoj zemědělství a státní řízení.

Potravinová pomoc Nigeru ze strany USAID činila během zkoumaného období v průměru 23 milionů dolarů ročně. Přičemž mezi lety 2005 a 2010 šla většina potravinové pomoci do Nigeru v rámci programu *USAID Title II Food Aid*, který byl koncipován pro boj s podvýživou a ke zmírnění následků pohrom. USAID uznává, že Niger žije v situaci permanentní potravinové krize, což je docela unikátní situace pro zemi, ve které neprobíhá dlouhodobý ozbrojený konflikt. Po roce 2010 USAID přijala nový program: *Niger Emergency and Shelter Program*. Potřebu nového zvláštního programu vyvolalo katastrofální sucho v letech 2010¹⁰² a 2012¹⁰³. Výdaje USAID na potravinovou pomoc Nigeru byly v té době největší, a to 85 a 108 milionů dolarů. Pomoc agentura poskytovala většinou přes různorodé struktury OSN, především *World Food Programme*, a přes neziskové organizace jako *Africare*, *Catholic Relief Services* a *Helen Keller International*.

Druhá největší položka v rozvojové pomoci USAID v Nigeru je materiální podpora v nouzi. V letech 2005–2014 šlo o materiální pomoc ve výši 80 milionů dolarů, největší částky – 14 a 16 milionů v letech 2010 a 2012 – poskytla během už zmíněných období abnormálního sucha. Pro agrární rozvoj USAID poskytla jenom v roce 2014 pomoc ve výši 22 milionů dolarů, mezi další položky patřily položky připravenost k pohromám (5 milionů v roce 2010), demokratický rozvoj (3 milionů na volby, 1,5 milionů na politické strany) a zdravotnictví (2,5 milionů v letech 2005–2009).

3.3 Mikropůjčky

Mezi neúspěšnější rozvojové projekty USAID a AFD patří financování mikrofinančních organizací, které poskytují mikropůjčky místnímu obyvatelstvu. Jednou z prvních takových organizací v regionu se stal *MicroCred Holding*. Dnes má projekt název *Baobab Group* a působí třeba v Tunisu, Senegal, Côte d'Ivoire, Mali, Burkině Faso, Nigerii, Demokratické republice Kongo, na Madagaskaru, v Zimbabwe a Číně.¹⁰⁴ Malijská pobočka s názvem *MicroCred Mali* byla otevřena v roce 2013, mezi držiteli jejich akcí je kromě už zmíněné AFD i Evropská investiční banka a řada francouzských podniků, například *AXA Group* a banka *Société Générale*. *MicroCred* byl založen v roce 1998 známým francouzským ekonomem Jaquem Attalim a spolu s Mohamadem Yunusem byli jeho dlouhodobými předsedy.¹⁰⁵ Oba jsou stoupenci konceptu mikropůjček, za jehož popularizaci Yunus obdržel v roce 2006 Nobelovou cenu za mír s formulací „za úsilí ve stimulaci ekonomického a sociálního růstu zdola“.¹⁰⁶

¹⁰² RICE, Xan, Severe drought causes hunger for 10 million in west Africa, *The Guardian*, June 3, 2010.

¹⁰³ Drought affects millions in the Sahel, *Relief Web*, January 30, 2012.

¹⁰⁴ *What We Do*, Baobab webpage.

¹⁰⁵ *MC Mali*, IFC Project Information Portal World Bank, Muhammad Yunus. *Executive Profile*, Bloomberg.

¹⁰⁶ *The Nobel Peace Prize 2006. Muhammad Yunus*, The Nobel Prize Webpage.

Pravě díky mikropůjčkám, které Yunnus začal poskytovat chudému obyvatelstvu Bangladéše, získal světové uznání a ukázal, že takový způsob boje s chudobou je efektivní. Půjčka ve výši jenom třeba pěti liber může pomoci ženě založit menší podnik, například chovat ovce nebo kozy. Větší půjčka, například 135 britských liber, může zajistit nákup osla, který pomůže širší rodině (cca 50 lidí) dovézt svou úrodu na dálku 10–15 kilometrů a dosáhnout nových trhů, třeba ve větších městech. Kromě boje proti chudobě mikropůjčky pomáhají vyřešit problém genderové nerovnosti, který je aktuální pro region Sahelu. Zvyšuje finanční nezávislost žen, které v dlouhodobé perspektivě profitují z mikrokreditování více než muži.¹⁰⁷

Mezi další projekty z oblasti mikrokreditování patří například financování mikrofinančních organizací v Nigeru ze strany AFD o celkové výši 0,8 milionů eur.¹⁰⁸

3.4 Problémy rozvojové pomoci

Úspěšnost nebo neúspěšnost rozvojové pomoci je docela těžké měřit. Avšak to, že Mali a Niger jsou dosud na seznamu nejchudších zemí světa a že se tam dosud vyskytují potravinové krize, lze těžko označit za úspěch. Jsou hlavně vyvolány stavem nouze, ve které velká část obyvatelstva pořád žije. Je zde několik faktorů, které by mohly ovlivnit neúspěšnost pokusů Francie a USA o pomoc těmto zemím s cílem je stabilizovat.

Stěžejním problémem je podle mě diskontinuita americké a francouzské rozvojové pomoci. Většina projektů je omezená časově a teritoriálně a až několika výjimek (třeba *Keneya Ciwara a Keneya Ciwara II*) nenavazují na předchozí.

Jako druhý faktor lze uvést zkorumpovanost státního aparátu Mali a Nigeru. Oba státy jsou pořád na seznamu těch nejhorších zemí v indexu vnímání korupce, který každoročně sestavuje *Transparency International*.¹⁰⁹ Během zkoumaného období zůstávalo Mali v průměru na zhruba stodesátém místě, Niger na stodvacátém. V takové situaci, bohužel docela běžné pro africký kontinent, se podstatná část rozvojové pomoci přesouvá do kapes státních činitelů. Nefinanční pomoc, třeba potravinová, se často prodává na místních trzích místo toho, aby se bezplatně rozdělila mezi ty, kteří to nejvíc potřebují. Poukazuje na to například keňský ekonom James Shikwati.¹¹⁰ Francie a USA (i když USAID přímo skoro nespolupracuje s vládami Mali a Nigeru, dělá to většina organizací, přes které USAID poskytuje rozvojovou pomoc) určitě nemohou kontrolovat distribuci rozvojové pomoci uvnitř Mali a Nigeru. V takové situaci by

¹⁰⁷ KOLOMA Yaya, ALIA Hayyan, Gendered Impact of Microcredit in Mali: An Evaluation by Propensity Score Matching, *Strategic Change*, Vol. 23, No. 7, November 2014.

¹⁰⁸ *Appui à la création d'une institution de microfinance ACEP Niger*, Agence française de développement: carte des projets.

¹⁰⁹ *Corruption Perceptions Index*, Transparency International.

¹¹⁰ JALLOH, Abu-Bakarr, James Shikwati: 'Africa's development has to come from inside of Africa', *Deutsche Welle*, September 13, 2017.

možná bylo lepší pomáhat obyvatelstvu těchto zemí (v případech, kdy nejde o nějaké infrastrukturní projekty a kdy je účast státu nevyhnutelná) přes neziskové organizace, které působí přímo uvnitř obou zemí. Kromě toho by to mohlo pomoci snížit napětí mezi státem a Tuaregy, kteří často oprávněně obviňují stát z toho, že nedostávají zahraniční rozvojovou pomoc, která byla určena pro jejich regiony.¹¹¹

Rozvojová pomoc také částečně maskuje neefektivitu států. Stát se nemusí starat o své lidi, když to mohou udělat rozvojové agentury jako AFD a USAID. Podle odborníků se závislost malijského státu na mezinárodní finanční a rozvojové pomoci stala jednou z příčin jeho neefektivity, a vlastně i konfliktu z roku 2012.¹¹²

Dalším problémem AFD a USAID může být závislost na státním aparátu svých zemí, jež je mohou využívat k dosažení svých cílů, které nemají nic společného s rozvojovou pomocí.¹¹³

4. Hodnocení a srovnání francouzské a americké stabilizační činnosti v Mali a Nigeru v letech 2005-2014

Libye Muammara Kaddáfího byla před rokem 2011 silným stabilizačním faktorem celého regionu, s výjimkou invaze do Čadu v roce 1986. To, že v regionu existoval stát, připravený přijímat Tuaregy, kteří prchali před chudobou, hladomory a represemi, pomáhalo snižovat napětí v Mali a Nigeru. Navíc docela silná a rostoucí (v regionálním měřítku) ekonomika zaměstnávala tuarežské uprchlíky a často nabízela mnohem lepší podmínky pro život, než Tuaregové měli v domovských zemích. A proto Spojené státy a Francie fakticky zmařily své stabilizační úsilí bombardováním Libye v roce 2011. Proud Tuaregů, který se vracel domů, mohl podle odhadů čítat až půl milionu lidí, ze kterých dorazilo zhruba 200 tisíc do Mali a přibližně stejný počet do Nigeru.¹¹⁴ Tuarežské klany se konsolidovaly a spolu s bývalými vojáky Kaddáfího z řad uprchlíků to nakonec vedlo k povstání o rok později. Nezávislost, po které Tuaregové toužili desetiletí, se stala vhodným cílem pro uprchlíky a zbídačené obyvatelstvo severu Mali. Nigerský stát měl, do jisté míry, štěstí, že taková konsolidující síla se nenašla v řadách Tuaregů žijících v Nigeru. Bombardování Libye se nyní jeví jako největší chyba Spojených států a Francie z hlediska snahy o stabilitu regionu.

Americká rozvojová pomoc pro Mali a Niger byla docela rozsáhlá – za dva roky USA utratily celkem 1,5 miliardy dolarů. Avšak úspěšnost pomoci je otázkou. *Fragile States Index*

¹¹¹ *Orphans of the Sahara: Return*, video, Al Jazeera, January 9, 2014,
Orphans of the Sahara: Exile, video, Al Jazeera, January 23, 2014.

¹¹² BERGAMASCHI, Isaline, The fall of a donor darling: the role of aid in Mali's crisis, *Journal of Modern African Studies*, Vol. 52, No. 3, September 2014, str. 347-378.

¹¹³ CUMMING, Gordon D., Towards an enhanced understanding of aid policy reform: Learning from the French case, *Public Administration & Development*, Vol. 38, No. 5, December 2018, str. 179-189.

US secretly created 'Cuban Twitter' to stir unrest and undermine government, *The Guardian*, April 3, 2014.

¹¹⁴ KEENAN, Jeremy, Libya and the Sahel's nightmare scenario, *Al-Jazeera*, September 28, 2011.

uvádí, že během let 2005–2014 se postavení Mali každoročně zhoršovalo, s výjimkou roku 2011. Niger je na tom podobně – jeho postavení se zlepšilo oproti předchozímu roku jen v letech 2011 a 2013.¹¹⁵ Je nutné zmínit, že bez americké pomoci, zejména rozvojové, by situace v těchto zemích mohla být horší, a to i přesto, že efektivita rozvojové pomoci nebyla vysoká. Těžko lze avšak kritizovat sektory, které agentury vybraly pro rozvojovou pomoc.

Když mluvíme o americké pomoci v Mali a Nigeru, její absolutní většina šla na humanitární účely a do zdravotnictví. Potraviny a kvalitní zdravotnictví jsou samozřejmě pro přežití nezbytné. Otázkou zůstává způsob, jakým je taková pomoc rozdělována, ale podrobné informace z této oblasti je docela těžko získat.

Třeba oblast zemědělství by šlo oživit větším podílem mikrokreditování, protože v agrární sféře lidem často chybí kapitál, aby mohli začít pěstovat rostliny nebo chovat dobytek. Agrární výuka, kterou aktivně provádí USAID, těžko může pomoci, když absolventi nemají prostředky, jak s podnikáním v zemědělství začít. Kromě toho se v Sahelu často objevují období krutého sucha, během kterých lidé ztratí svůj dobytek a úrodu. Pak opět potřebují investici atd. Výhody jsem popsal výše, ale ještě musím dodat, že takový způsob boje s chudobou opravdu prokázal svoji efektivitu, takže není jasné, proč proč USA a Francie tento způsob nepoužívaly během zkoumaného období. Podpora Nigeru ze strany USA spočívala většinou v potravinové pomoci, což se jeví jako nutný způsob, jak pomoci obyvatelstvu nejchudší zemí světa, které často trpí podvýživou. Určitě je ale potřeba investovat i do rozvoje zemědělství, což by zřejmě znamenalo obrovské navýšení výdajů. Za slabou stranu americké rozvojové pomoci lze označit absenci infrastrukturních projektů. Kromě dlouholetých pozitivních účinků tyto projekty umožňují na nějakou dobu zaměstnat místní obyvatelstvo. Tak by například Tuaregové nemuseli migrovat za prací jako dříve do Libye.

Bezpečnostní angažmá USA ve snaze stabilizovat region ale vypadá jako fiasko. Paradoxem je to, že předtím, než zahájily svoji protiteroristickou kampaň, v regionu neexistovaly teroristické skupiny, tedy s výjimkou alžírských extremistů. Po desetiletém angažmá ale radikální islamisté obsadili polovinu Mali a bez zákroku Francie by mohli zřídit islámský stát na území celé země. Jednotky vycvičené Američany nedokázaly zastavit postup teroristů, sledovací aktivity za pomoci bezpilotních letadel ničemu neprospěly. Důstojníci, kteří absolvovali americký výcvik, sesadili demokraticky zvoleného prezidenta, a tím zhoršili situaci ještě víc. Snaha USA o uzavření a kontrolu hranic byla částečně úspěšná, ale následkem byla marginalizace části Tuaregů, která se živila transsaharským obchodem. Mohlo to vést k situaci, že část z Tuaregů přešla do ilegality (včetně připojení k extrémistickým skupinám), nemohli si totiž na severu Mali a Nigeru najít práci. Nárůst aktivity teroristů v regionu lze taky částečně

¹¹⁵ *Country Dashboard*, Fragile States Index.

vysvětlit zmíněným americkým angažmá. I když nemluvíme o tom, jak Spojené státy radikalizovaly islámský svět svými invazemi do Iráku a Afghánistánu, v rámci GWOT a poskytovaného financování, státům regionu bylo výhodné mít teroristickou hrozbu vedle svých hranic, buď fiktivní, nebo reální (což třeba podle nějakých informací využilo Alžírsko). A nedávno USA oznámené stahování vojsk ze západní Afriky vypadá jako uznání bezmocnosti nebo celkového nezájmu o region.

Bezpečnostní politika Francie se jeví jako mnohem úspěšnější. Snaha předat starost o bezpečnost regionu do rukou afrických států vypadá smysluplně. Události v Mali ukázaly, že občas se objeví nutnost nasadit cizí vojska k zabezpečení míru a stability v zemi. Dnes vojáci ECOWASu zajišťují spolu s francouzskými jednotkami bezpečnost v Mali a jejich zkušenosti v pouštním boji významně pomohly v boji s islamisty. Kromě toho kulturní blízkost pomáhá navázat dobré vztahy s místním obyvatelstvem. V současnosti probíhá na africkém kontinentu mnoho konfliktů, takže potřeba zásahu cizí armády v regionu se může objevit znovu. Ovšem špatná pověst americké armády v islámském světě a té francouzské v postkoloniální Africe nenaznačuje budoucí využití jejich jednotek na kontinentu. Společně a dobře vycvičené vojenské kontingenty afrických států, z nichž žádný není dostatečně silný na to, aby prosazoval svoje zájmy pomocí agrese, by mohly pomoci efektivně řešit konflikty v Africe. Síť afrických a Francouzi podporovaných škol pro mírové jednotky je správným krokem ke stabilitě nejen regionu Mali a Nigeru, ale také celého kontinentu.

Francouzskou rozvojovou pomoc poskytovanou přes AFD můžeme posoudit na základě výsledků příslušných projektů. Ovšem AFD patří mezi nejméně transparentní rozvojové agentury světa, takže dostat se k relevantním informacím je prakticky nemožné.¹¹⁶ Například nelze zjistit nic o velikosti finančních proudů, které jdou do jednotlivých sektorů zemí, kterým AFD pomáhá. Většina jejich projektů patří mezi infrastrukturní. Kromě toho, že mají dlouhodobé pozitivní výsledky, pomáhají také zaměstnávat nevzdělanou mládež. Podstatná část projektů, které se netýkají infrastruktury, se zabývá růstem lidského potenciálu především přes vzdělávací a zdravotnické projekty. Jejich efektivita je ale ovlivněná tím, že příjemcem prostředků se nakonec staly docela zkorumpované státní aparáty.

Studie, kterou vypracovala AFD po povstání v severním Mali v roce 2012, připomíná největší chyby, které zemi přivedly na pokraj pádu. Patří mezi ně nedostatek nebo absence analýz konfliktních rizik ze strany poskytovatelů pomoci. Výsledky podobných analýz by mohly pomoci i státům, jak plánovat svou vnitřní politiku a předcházet konfliktům.¹¹⁷ Studie například

¹¹⁶ *France – French Development Agency (AFD)*, PublishWhatYouFund.

¹¹⁷ MARC, Alexandre, VERJEE, Neelam et al., *The Challenge of Stability and Security in West Africa*, World Bank Publications, Published Online, 2015, str. 149.

zmiňuje i to, že státní rozvojové agentury by měly věnovat větší pozornost rozvoji nejvíce zaostalých oblastí konkrétní země, protože naopak soukromý sektor dává větší důraz na podporu rozvinutějších regionů, ve kterých může očekávat brzkou návratnost svých investic.¹¹⁸ Fakticky uznává to, že rozvojové agentury skoro neinvestovaly přímo do severních oblastí Mali, neřešily problém nerovnosti mezi severem a jihem, takže saharské národy měly pocit, že s nimi stát zachází nespravedlivě. AFD před rokem 2012 nezahájila žádný specifický projekt pro severní Mali, ale spoustu z nich uskutečnila v jižních oblastech země.

Závěr

Snaha Spojených států a Francie o stabilizaci Mali a Nigeru v letech 2005–2014 je očividná. Role Francie v tom, že se Mali jako stát nezhroutilo, je bezvýhradná. Ale to, že vůbec došlo k situaci, kdy nastala potřeba nasadit několik tisíc cizích vojáků v suverénní zemi, je částečně odůvodněna chybami, které při své činnosti v regionu připustily Spojené státy a Francie.

Především ale musím zmínit pozitivní role, které obě velmoci v regionu sehrály. Zaprvé jde o jejich humanitární pomoc, která spočívala v dodávce potravin a léků a která částečně pomohla překonat základní problémy typické pro tento region: podvýživu a špatný zdravotnický systém. Francie a Spojené státy tak jednoznačně přispěly k záchraně lidských životů.

Francouzskou rozvojovou pomoc poskytovanou přes AFD můžeme posoudit na základě jejich projektů. Většina z nich je cílená na infrastrukturu, mají dlouhodobé pozitivní dopady na život lidí v dotyčných oblastech, pomáhají například zaměstnávat nevzdělanou mládež. Podstatná část projektů, které se netýkají infrastruktury, se zabývá růstem lidského potenciálu, a to především přes vzdělávací a zdravotnické projekty. Jejich efektivita ale byla ovlivněná tím, že příjemcem prostředků na uskutečňování projektů se staly zkorumpované státní aparáty.

Ve srovnání s pomocí poskytovanou ze strany Spojených států, francouzská pomoc měla komplexnější přístup. Výlučně pozitivní rolí se mohl pochlubit francouzský systém vojenských škol v Africe, tři z nich se nacházejí v Mali a Nigeru. Francouzská snaha o postupné předání zodpovědnosti za bezpečnost a stabilitu do rukou afrických států má kladné účinky na budoucnost afrického kontinentu. Zaměření škol na výcvik mírových jednotek pomůže lépe řešit konflikty v celém regionu, protože kromě vojenského výcviku se absolventům dostává i znalostí ohledně řešení konfliktů, vztahů s místním obyvatelstvem atd.

Nejvýznamnější událostí zkoumaného období je určitě operace *Serval*. Rychlý a rozhodný francouzský zákrok zachránil Mali před pádem a ubránil křehkou stabilitu celého regionu. Kvůli protáhlým a skoro nekontrolovatelným hranicím by vznik teroristického státu na

¹¹⁸ Ibid., str. 169.

území Mali nejspíš znamenal přelévání extrémismu přes hranice, což by ohrozilo celý region. A to zejména v souvislosti s nárůstem aktivity Boko Haram a občanskou válku v Libyi.

Během výzkumu jsem došel k závěru, že mezi hlavní příčiny, které způsobují nestabilitu v Mali a Nigeru (z těch, co lze teoreticky vyřešit rozvojovou nebo vojenskou pomocí) patří extrémismus a terorismus, etnické konflikty, protáhlé a nekontrolovatelné hranice a velmi nízká životní úroveň. Spojené státy se soustředily na likvidaci teroristické hrozby a jako součást svých protiteroristických aktivit se pokoušely o kontrolu hranic. Tato jejich činnost zcela odpovídá jejich celosvětové strategii války proti terorismu. Úsilí USAID bylo namířené na zlepšení životní situace obyvatelstva Mali a Nigeru, a to s větším důrazem na řešení humanitárních krizí.

Obě velmoci nevěnovaly dostatečnou pozornost praktickým možnostem řešení etnických konfliktů mezi národy severních a jižních oblastí Mali a Nigeru a analýze konfliktních rizik. Malijští Tuaregové se vzbouřili a nestabilitu využily různorodé teroristické skupiny k zisku kontroly nad částí Mali a k pokusu o ustavení islámského státu. K tomu, že se krize odehrála v tak extrémní podobě, přispěly Spojené státy a Francie bombardováním Libye. Jenom vojenská intervence Francie pak přispěla k návratu křehké stability regionu.

Francie dodnes udržuje v regionu svou vojenskou sílu a snaží se zajistit jeho stabilitu. AFD a USAID po konfliktu začaly více investovat do severních oblastí, na které zapoměly před rokem 2012. Doufám, že Francie a Spojené státy udělají vše, co je v jejich moci, aby pomohly zajistit stabilitu afrického regionu s přihlédnutím k významným zkušenostem ze zkoumaného období, a předejdou tak opakování bezpečnostních krizí v budoucnosti.

Summary

The USA and France are main bilateral donors to West African countries, including Mali and Niger. Those countries are today one of the most unstable countries in the world. And the way their military and development aid is distributed in many aspects determines the situation in Mali and Niger. The paper studies the stabilizing role of the French and American foreign aid in years 2005-2014. The paper covers the decade between the start of the American Trans Saharan Counterterrorism Initiative and to the end of French operation *Serval*.

The will of the USA and France to stabilize the region stems from different reasons. The main goal of the stabilization for the United States is to fight terrorism in the Sahara-Sahel region, while France has economic interests in their former colonies.

The main problems of Mali and Niger causing instability are poverty, ethnic conflicts, uncontrolled borders and terrorism. The USA was trying to battle instability by the expansive regional counterterrorism program and delivering humanitarian aid and financing for development projects through the USAID. French efforts were aiming to build national armies capable of defending their own territory, effectively fight terrorism and participate in peacekeeping missions on the continent. France was trying to achieve this goal through building pan African network of military schools. Efforts of the AFD, despite the humanitarian aid, were aimed on infrastructural projects.

Unfortunately, events in Libya in 2011, triggered by American and French bombings, caused the rebellion in Northern Mali in 2012. The rebels captured Northern regions of the state and after a split the radical path initiated a campaign to conquer all territory of Mali in order to declare an Islamic state on its territory. After that France intervened and helped to reconquer the territory of Mali. The intervention was called operation *Serval* and continued till 2014. Since the situation was far from stable French troops remained in Sahel under the counterterrorist operation *Barkhane*.

The paper argues, that fail to stabilize the region was caused, besides the crisis in Libya, partly by mistakes in military and development aid.

Použití zdroje

Primární zdroje

1. *ACEFOR – amélioration de la compétitivité des entreprises par la formation professionnelle*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/acefor-amelioration-de-la-competitivite-des-entreprises-par-la-formation-professionnelle>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
2. *Afrique*, Agence française de développement. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/page-region-pays/afrique>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
3. *Amélioration de la desserte en eau potable de la commune VI du district de Bamako*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/amelioration-de-la-desserte-en-eau-potable-de-la-commune-vi-du-district-de-bamako>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
4. *Améliorer l'accès à l'électricité grâce à l'extension des réseaux électriques et l'électrification des zones rurales*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/ameliorer-lacces-lelectricite-grace-l'extension-des-reseaux-electriques-et-lelectrification-des-zones-rurales>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
5. *Appui à l'enseignement secondaire général*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/appui-l'enseignement-secondaire-general>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
6. *Appui à la création d'une institution de microfinance ACEP Niger*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/appui-la-creation-dune-institution-de-microfinance-acep-niger>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
7. *Appuyer la politique nationale d'éducation et de formation du Niger*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/appuyer-la-politique-nationale-d'education-et-de-formation-du-niger>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
8. BOULAMA, Goni M., *Projet de sécurisation des systèmes pastoraux (PSSP) dans la région de Zinder, Niger*, Agence française de développement résumé d'évaluation, December 2013. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/ressources/resume-d-evaluation-projet--securisation--systemes-pastoraux-pssp-region-de-zinder-niger>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
9. *Communiqué final du Sommet des Chefs d'Etat du G5 du Sahel*, ANiamey, February 18, 2014. Dostupné na <http://news.aniamey.com/h/12236.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
10. *Construction d'une station de traitement d'eau sur la rive droite du fleuve Niger à Bamako*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/construction-dune-station-de-traitement-deau-sur-la-rive-droite-du-fleuve-niger-bamako>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
11. *Corruption Perceptions Index*, Transparency International. Dostupné na <https://www.transparency.org/en/cpi/2019/results>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
12. *Country Dashboard*, Fragile States Index. Dostupné na <https://fragilestatesindex.org/country-data/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
13. *Discours de M. Hervé Morin, ministre de la Défense, à Toulouse, le 11 septembre 2007*, Ministère de la défense communiqué de presse. Dostupné na <https://es.ambafrance.org/Discours-de-M-Herve-Morin-ministre>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
14. DUPONT, Vianney, *Financement des services d'eau en milieu urbain au Niger*, Agence française de développement: Focales, No. 4, October 2010. Dostupné na

- <https://www.afd.fr/fr/ressources/financement-des-services-deau-en-milieu-urbain-au-niger>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
15. *France – French Development Agency (AFD)*, PublishWhatYouFund. Dostupné na <https://www.publishwhatyoufund.org/the-index/2018/france-afd/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 16. *Initiative santé solidarité Sahel*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/initiative-sante-solidarite-sahel>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 17. *L'École de maintien de la paix de Bamako (EMP): un cas particulier*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. Dostupné na <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/securite-desarmement-et-non-proliferation/nos-alliances-et-cooperations/la-cooperation-de-securite-et-de-defense/les-ecoles-nationales-a-vocation-regionale/article/l-ecole-de-maintien-de-la-paix-de-bamako-emp-un-cas-particulier>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 18. *La formation militaire de santé*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. Dostupné na <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/securite-desarmement-et-non-proliferation/nos-alliances-et-cooperations/la-cooperation-de-securite-et-de-defense/les-ecoles-nationales-a-vocation-regionale/article/la-formation-militaire-de-sante>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 19. *La formation militaire technique ou spécialisée*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. Dostupné na <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/securite-desarmement-et-non-proliferation/nos-alliances-et-cooperations/la-cooperation-de-securite-et-de-defense/les-ecoles-nationales-a-vocation-regionale/article/la-formation-militaire-technique-ou-specialisee>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 20. *Les Ecoles nationales à vocation régionale*, Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. Dostupné na https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Depliant_ENVR_complet.pdf, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 21. *Mauritania to Host Flintlock 2020 Exercise*, U.S. Embassy Mauritania Press Release. February 12, 2020. Dostupné na <https://mr.usembassy.gov/mauritania-to-host-flintlock-2020-exercise>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 22. *MC Mal*“, IFC Project Information Portal World Bank. Dostupné na <https://disclosures.ifc.org/#/projectDetail/SII/34765>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 23. *Muhammad Yunus. Executive Profile*, Bloomberg. Dostupné na <https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/person.asp?personId=39693776&privcapId=22760395&previousCapId=22760395&previousTitle=PlaNNet%20Finance%20SA>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 24. *Net ODA received (% of GNI) - Mali, Niger*, The World Bank Group. Dostupné na <https://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.GN.ZS?display=graph&end=2014&locations=ML-NE&start=2005&view=chart>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 25. *Niger: Country profil*, WHO Humanitarian Health Action. Dostupné na <https://www.who.int/hac/crises/ner/background/profile/en/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 26. *Pan Sahel Initiative*, U.S. Department of State Press Releases. Dostupné na <https://2001-2009.state.gov/s/ct/rls/other/14987.htm>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 27. *Projet d'alimentation en eau potable et d'assainissement de centres semi-urbains du sud Mali (Phase 1)*, Agence française de développement résumés: d'évaluation de projet, October 2014. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/ressources/resume-d-evaluation-projet-alimentation-eau-potable-et-assainissement-centres-semi-urbains-sud-mali-phase-i>, (poslední přístup 17. 5. 2020).

28. *Projet d'alimentation en eau potable et d'assainissement de centres semi-urbains du sud Mali (Phase 2)*, Agence française de développement résumés d'évaluation de projet, October 2014. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/ressources/resume-d-evaluation-projet-alimentation-eau-potable-et-assainissement-centres-semi-urbains-sud-mali-phase-2>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
29. *Remise en état de l'alimentation en eau potable du Nord-Mali*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/remise-en-etat-de-l'alimentation-en-eau-potable-du-nord-mali>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
30. *Soutenir la production agricole pour faire face aux crises alimentaires*, Agence française de développement: carte des projets. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/carte-des-projets/soutenir-la-production-agricole-pour-faire-face-aux-crisis-alimentaires>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
31. *The Least Developed Countries Report 2004*, United Nations Conference on Trade and Development. Dostupné na https://unctad.org/en/Docs/lcd2004_en.pdf, (poslední přístup 17. 5. 2020).
32. *The Nobel Peace Prize 2006. Muhammad Yunus*, The Nobel Prize Webpage. Dostupné na <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2006/summary/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
33. *U.S. Foreign Aid by Country - Mali*, USAID Data Services. Dostupné na <https://explorer.usaid.gov/cd/MLI>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
34. *U.S. Foreign Aid by Country - Niger*, USAID Data Services. Dostupné na <https://explorer.usaid.gov/cd/NER>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
35. *What We Do*, Baobab webpage. Dostupné na <https://baobab.bz/what-we-do/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).

Odborné články

1. ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, *The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, FIIA Report*, Vol. 2007, No. 16, 2007. Dostupné z https://www.files.ethz.ch/isn/32043/16_Trans-SaharanCounterTerrorism.pdf, (poslední přístup 17. 5. 2020).
2. BERGAMASCHI, Isaline, *The fall of a donor darling: the role of aid in Mali's crisis*, *Journal of Modern African Studies*, Vol. 52, No. 3, September 2014, str. 347-378.
3. CAFFERINI, Lionel, PIERREL, Hugo, *Pratique de l'aide sectorielle: enseignements et perspectives pour l'AFD*, *Évaluations Ex-Post*, No. 27, September 2009. Dostupné na <https://www.afd.fr/fr/ressources/pratique-de-laide-sectorielle-enseignements-et-perspectives-pour-lafd>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
4. CLINE, Lawrence E., *Nomads, Islamists, and Soldiers: The Struggles for Northern Mali*. *Studies in Conflict*, Vol. 36, No. 8, August 2013, str. 617-634.
5. CUMMING, Gordon D., *Towards an enhanced understanding of aid policy reform: Learning from the French case*, *Public Administration & Development*, Vol. 38, No. 5, December 2018, str. 179-189.
6. DOWD, Caitriona, RALEIGH, Clionadh, *The myth of global Islamic terrorism and the local conflict in Mali and the Sahel*, *African Affairs*, Vol. 112, No. 448, July 2013, str. 498-509.
7. GRIFFIN, Christopher, *Operation Barkhane and Boko Haram: French Counterterrorism and Military Cooperation in the Sahel*, *Small Wars & Insurgencies*, Vol. 27, No. 5, September 2016, str. 896-913.
8. GUTELIUS, David, *War on Terror and Social Networks in Mali*, *ISIM Review*, Vol. 17, No.2, Spring 2006, str. 38-49.
9. HARMON, Stephen, *Securitization Initiatives in the Sahara-Sahel Region in the Twenty-first Century*, *African Security*, Vol. 8, No. 4, Fall 2015, str. 227-248.

10. KALILLOU, Sidibé, Security Management in Northern Mali: Criminal Networks and Conflict Resolution, *Institute of Development Studies*, Vol. 2012, No. 77, August 2012. Dostupne z <https://www.ids.ac.uk/download.php?file=files/dmfile/RR77.pdf>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
11. KAPLAN, Robert D., America's African Rifles, *The Atlantic*, Vol. 295 No. 3, April 2005, str. 91-95.
12. KISANGANI, Emizet F., The Tuaregs' rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror, *International Journal on World Peace*, Vol. 29, No. 1, Winter 2012, str. 59-97.
13. KOLOMA Yaya, ALIA Hayyan, Gendered Impact of Microcredit in Mali: An Evaluation by Propensity Score Matching, *Strategic Change*, Vol. 23, No. 7, November 2014, str. 517-530.

Knihy

1. HENTZ, James J. (ed.), *Routledge Handbook Of African Security*, Routledge, Oxon, 2014.
2. KIEH, George K., KALU, Kelechi, *West Africa and the U.S. War on Terror*, Routledge, Oxon, 2013.
3. MARC, Alexandre, VERJEE, Neelam *et al.*, *The Challenge of Stability and Security in West Africa*, World Bank Publications, Published Online, 2015.
4. ROMANIUK, Scott N., WEBB, Stewart T., *Insurgency and Counterinsurgency*, CRC Press, Boca Raton, 2016.
5. SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie *et al.*, *Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities*, RAND Corporation, Santa Monica, 2017.
6. THURSTON, Alexander, *Boko Haram: the history of an African Jihadist Movement*, Princeton UP, Princeton, 2018.
7. WARNER, Lesley A., *The Trans Sahara Counter Terrorism Partnership: Building Partner Capacity to Counter Terrorism and Violent Extremism*, CNA Strategic Studies, Published Online, March 2014. Dostupné https://www.cna.org/cna_files/pdf/crm-2014-u-007203-final.pdf, (poslední přístup 17. 5. 2020).

Novinové články

1. ADOW, Mohammed, Malians welcome French intervention, *Al-Jazeera*, January 15, 2013. Dostupné na https://www.aljazeera.com/blogs/africa/2013/01/56246.html?xif=,%20https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/operace-serval-francouzsky-neokolonialismus-nebo-francouzsky-afghanistan.A130128_085310_na_analyzy_m02, (poslední přístup 17. 5. 2020).
2. CARAYOL, Rémi, Interventions armées: l'Afrique de papa revient, vive l'ingérence?, *Jeune Afrique*, October 13, 2014. Dostupné na <https://www.jeuneafrique.com/42658/politique/interventions-arm-es-l-afrique-de-papa- revient-vive-l-ing-rence/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
3. COOPER Helene *et al.*, Pentagon Eyes Africa Drawdown as First Step in Global Troop Shift, *The New York Times*, December 24, 2019. Dostupné na <https://www.nytimes.com/2019/12/24/world/africa/esper-troops-africa-china.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
4. DANIEL, Jan, Operace Serval: francouzský neokolonialismus nebo francouzský Afghánistán?, *Natoaktual.cz*, January 28, 2013. Dostupné na https://www.natoaktual.cz/analyzy-a-komentare/operace-serval-francouzsky-neokolonialismus-nebo-francouzsky-afghanistan.A130128_085310_na_analyzy_m02, (poslední přístup 17. 5. 2020).

5. Deadly Boko Haram attack forces thousands to flee Nigeria for Niger – UN, *UN News*, November 28, 2014. Dostupné na <https://news.un.org/en/story/2014/11/484922-deadly-boko-haram-attack-forces-thousands-flee-nigeria-niger-un>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
6. Drought affects millions in the Sahel, *Relief Web*, January 30, 2012. Dostupné na <https://reliefweb.int/report/niger/drought-affects-millions-sahel>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
7. France tightens security after Mali offensive, *Al-Jazeera*, January 13, 2013. Dostupné na <https://www.aljazeera.com/news/africa/2013/01/201311345939685960.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
8. GAUTHIER-VILLARS, David, HINSHAW, Drew, French Airstrikes Repel Islamist Rebels in Mali, *Wall Street Journal*, January 12, 2013. Dostupné na <https://www.wsj.com/articles/SB10001424127887324081704578237283391240010>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
9. GUISEL, Jean, Niger: les forces spéciales protégeront les mines d'uranium d'Areva, *Le Point*, January 29, 2013. Dostupné na https://www.lepoint.fr/editos-du-point/jean-guisnel/niger-les-forces-speciales-protegeront-les-mines-d-uranium-d-areva-23-01-2013-1619466_53.php, (poslední přístup 17. 5. 2020).
10. GUY, Martin, Niger Air Force gets new helicopter hangar, *Defence Web*, October 22, 2013. Dostupné na <https://www.defenceweb.co.za/aerospace/aerospace-aerospace/niger-air-force-gets-new-helicopter-hangar>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
11. HALLINAN, Conn, Desert Faux: The Sahara's Mirage of Terrorism, *Foreign Policy In Focus*, March 2, 2006. Dostupné na <https://web.archive.org/web/20061219035735/http://www.fpif.org/fpiftxt/3136>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
12. JALLOH, Abu-Bakarr, James Shikwati: 'Africa's development has to come from inside of Africa', *Deutsche Welle*, September 13, 2017. Dostupné na <https://www.dw.com/en/james-shikwati-africas-development-has-to-come-from-inside-of-africa/a-40482899>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
13. KEENAN, Jeremy, Libya and the Sahel's nightmare scenario, *Al-Jazeera*, September 28, 2011. Dostupné na <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/09/2011921142949286466.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
14. L'armée française se poste au Nord-Niger, *Le Figaro*, October 23, 2014. Dostupné na <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/2014/10/23/97001-20141023FILWWW00234-l-armee-francaise-se-poste-au-nord-niger.php>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
15. LEOVICH, Andrew, The Real Reason U.S. Troops Are in Niger, *Foreign Policy*, October 27, 2017. Dostupné na <https://foreignpolicy.com/2017/10/27/the-real-reason-u-s-troops-are-in-niger>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
16. Les Français tués au Niger auraient été "exécutés", *Le Monde*, January 8, 2011. Dostupné na https://www.lemonde.fr/afrique/article/2011/01/08/deux-francais-enleves-au-niger_1462620_3212.html, (poslední přístup 17. 5. 2020).
17. LEWIS, David, After crushing Mali Islamists, France pushes deal with Tuaregs, *Reuters*, May 19, 2013. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/us-mali-crisis/after-crushing-mali-islamists-france-pushes-deal-with-tuaregs-idUSBRE94I06420130519>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
18. LEWIS, David, BAVIER, Joe, U.S. deaths in Niger highlight Africa military mission creep, *Reuters*, October 6, 2017. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/us-usa-africa-security/u-s-deaths-in-niger-highlight-africa-military-mission-creep-idUSKBN1CB2J1>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
19. MACLEAN, Ruth, SALEY, Omar H., Niger suppresses dissent as US leads influx of foreign armies, *The Guardian*, August 14, 2018. Dostupné na

- <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/14/niger-suppresses-dissent-as-us-leads-influx-of-foreign-armies>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
20. Mali crisis: US admits mistakes in training local troops, *BBC News*, January 25, 2013. Dostupné na <https://www.bbc.com/news/world-africa-21195371>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 21. Niger would welcome armed U.S. drones: foreign minister, *Defence Web*, September, 2013. Dostupné na <https://www.defenceweb.co.za/security/national-security/niger-would-welcome-armed-us-drones-foreign-minister>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 22. NKALA, Oscar, French Army to launch trans-Sahel counter-terrorism operations in early August, *Defence Web*, July 2014. Dostupné na <https://www.defenceweb.co.za/security/national-security/french-army-to-launch-trans-sahel-counter-terrorism-operations-in-early-august/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 23. NOSSITER Adam, SCHMITT Eric, France Battling Islamists in Mali, *The New York Times*, January 12, 2013. Dostupné na http://www.nytimes.com/2013/01/12/world/africa/mali-islamist-rebels-france.html?hp&_r=1&France, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 24. PETESCH, Carley, The US Air Force is building a drone base on its new front line against extremism in Africa, *Business Insider*, April 24, 2018. Dostupné na <https://www.businessinsider.com/us-building-drone-base-in-niger-to-fight-extremism-in-africa-sahel-2018-4>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 25. RICE, Xan, Severe drought causes hunger for 10 million in west Africa, *The Guardian*, June 3, 2010. Dostupné na <https://www.theguardian.com/environment/2010/jun/03/drought-hunger-west-africa>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 26. SAENZ, Enrique, American Forces Train Nigerien Troops, *American Forces Press Service*, March 10, 2006. Dostupné na <https://web.archive.org/web/20070915014620/http://www.defenselink.mil/news/newsarticle.aspx?id=15215>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 27. SMITH, Craig S., U.S. Training African Forces to Uproot Terrorists, *The New York Times*, May 11, 2004. Dostupné na <https://www.nytimes.com/2004/05/11/world/us-training-african-forces-to-uproot-terrorists.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 28. TOUCHARD, Laurent, Niger – États-Unis: une coopération militaire soutenue, *Jeune Afrique*, March 26, 2014. Dostupné na <https://www.jeuneafrique.com/164757/politique/niger-tats-unis-une-coop-ration-militaire-soutenue/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 29. U.S. aiding France's military operation in Mali, *CBS News*, January 13, 2013. Dostupné na <https://www.cbsnews.com/news/us-aiding-frances-military-operation-in-mali/>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 30. U.S. to set up Niger drone base, *Politico*, February 22, 2013. Dostupné na <https://www.politico.com/story/2013/02/obama-100-us-military-personnel-deployed-to-niger-087939>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 31. Un homme jette un explosif devant l'ambassade de France à Bamako, *Le Monde*, January 5, 2011. Dostupné na https://www.lemonde.fr/afrique/article/2011/01/05/un-homme-jette-un-explosif-devant-l-ambassade-de-france-a-bamako_1461538_3212.html, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 32. US secretly created 'Cuban Twitter' to stir unrest and undermine government, *The Guardian*, April 3, 2014. Dostupné na <https://www.theguardian.com/world/2014/apr/03/us-cuban-twitter-zunzuneo-stir-unrest>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
 33. WHITLOCK, Craig, Leader of Mali Military Coup Trained in US, *Washington Post*, March 24, 2012. Dostupné na <https://www.washingtonpost.com/world/national->

security/leader-of-mali-military-coup-trained-in-us/2012/03/23/gIQAS7Q6WS_story.html, (poslední přístup 17. 5. 2020).

Dokumentární videa

1. *Orphans of the Sachara: Return*, video, Al Jazeera, January 9, 2014. Dostupné na <https://www.aljazeera.com/programmes/orphans-of-the-sahara/2014/01/orphans-sahara-return-20141810297720127.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
2. *Orphans of the Sachara: Rebellion*, video, Al Jazeera, January 16, 2014. Dostupné na <https://www.aljazeera.com/programmes/orphans-of-the-sahara/2014/01/orphans-sahara-rebellion-20141810554727702.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).
3. *Orphans of the Sachara: Exile*, video, Al Jazeera, January 23, 2014. Dostupné na <https://www.aljazeera.com/programmes/orphans-of-the-sahara/2014/01/orphans-sahara-exile-20141811105584404.html>, (poslední přístup 17. 5. 2020).

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Aliaksei Bakurevich

E-mail:

alexbakurevich@gmailcom

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

Letní, 2018/2019

Semestr a školní rok ukončení práce:

Letní, 2019/2020

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Jan Hornát, Ph.D.

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Čížek Ph.D

Název práce:

Role Francie a USA v boji s nestabilitou v Mali a Nigeru v letech 2005-2014.

Charakteristika tématu práce: Region Sahelu patří mezi nejméně stabilní a rozvinuté regiony světa. V Nigeru a Mali se situace zhoršila po roce 2011 kvůli politickému vakuu, které vzniklo v Libyi a regionu po svržení Kaddafiho. Mezi základní problémy Mali a Nigeru způsobující nestabilitu lze považovat chudobu, bezpečnostní potíže (nekontrolované protáhlé hranice, terorismus), etnické konflikty a neefektivní stát. Práce se soustředí na aktivity USA a Francie v řešení těchto problémů. Cílem práce tudíž je definovat základní problémy způsobující nestabilitu Nigeru a Mali, a rozebrat vojenskou a rozvojovou pomoc v řešení těchto problémů ze strany USA a Francie v letech 2005-2014.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce:

Během práce s prameny pro své původní téma ("Zahraniční politika USA a Francie v Mali v letech 2007–2014") jsem zjistil, že není dostatek informací k americkému angažování v Mali a že pojem "zahraniční politika" je nesmírně široký. Proto jsem se rozhodl upravit téma. Protože Niger je jakýsi centrum amerického vlivu v regionu a má identické etnické, ekonomické, ekologické a další problémy a prošel podobným rozvojem jako Mali, jsem se rozhodl rozšířit téma o tento stát. Kromě toho jsem při zkoumání zjistil, že aktivity USA a Francie v oblasti Sahelu jsou soustředěné především na úsilí překonat nestabilitu a proto jsem rozhodl zkoncentrovat právě na tento aspekt jejich aktivit. Takže soustředím svůj výzkum na stabilizační činnosti, především vojenské (výcvik bezpečnostních složek, dodávky zbraně, účast vojáků USA a Francie na boji s povstalci, antiteroristické operace atd.) a rozvojové pomoci.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Úvod

1. Zdroje nestability v Mali a Nigeru.
 - 1.1 Extremismus a terorismus
 - 1.2 Tuaregové
 - 1.3 Protáhlé a nekontrolované hranice
 - 1.4. Velmi nízká životní úroveň
2. Francouzská a americká bezpečnostní činnost v Mali a Nigeru v letech 2005-2014
 - 2.1 Americká bezpečnostní činnost
 - 2.2 Francouzská bezpečnostní činnost
3. Rozvojová pomoc Francie a USA v Mali a Nigeru
 - 3.1 Agence française de développement
 - 3.2 United States Agency for International Development
 - 3.3 Mikropůjčky
 - 3.4. Problémy rozvojové pomoci

4. Hodnocení a srovnání francouzské a americké stabilizační činnosti v Mali a Nigeru v letech 2005-2014

Závěr

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

1. ARCHER, Toby, POPOVIC, Tihomir, The Trans-Saharan CounterTerrorism: The US War on Terrorism in North Africa, FIIA Report, Vol. 2007, No. 16, 2007.
2. CLINE, Lawrence E., Nomads, Islamists, and Soldiers: The Struggles for Northern Mali. Studies in Conflict, Vol. 36, No. 8, August 2013, str. 617-634.
3. CUMMING, Gordon D., Towards an enhanced understanding of aid policy reform: Learning from the French case, Public Administration & Development, Vol. 38, No. 5, December 2018, str. 179-189.
4. DOWD, Caitriona, RALEIGH, Clionadh, The myth of global Islamic terrorism and the local conflict in Mali and the Sahel, African Affairs, Vol. 112, No. 448, July 2013, str. 498-509.
5. HARMON, Stephen, Securitization Initiatives in the Sahara-Sahel Region in the Twenty-first Century, African Security, Vol. 8, No. 4, Fall 2015, str. 227-248.
6. HENTZ, James J. (ed.), Routledge Handbook Of African Security, Routledge, Oxon, 2014.
7. KALILOU, Sidibé, Security Management in Northern Mali: Criminal Networks and Conflict Resolution, Institute of Development Studies, Vol. 2012, No. 77, August 2012.
8. KIEH, George K., KALU, Kelechi, West Africa and the U.S. War on Terror, Routledge, Oxon, 2013.
9. KISANGANI, Emizet F., The Tuaregs' rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror, International Journal on World Peace, Vol. 29, No. 1, Winter 2012, str. 59-97.
10. KOLOMA Yaya, ALIA Hayyan, Gendered Impact of Microcredit in Mali: An Evaluation by Propensity Score Matching, Strategic Change, Vol. 23, No. 7, November 2014, str. 517-530.
11. MARC, Alexandre, VERJEE, Neelam et al., The Challenge of Stability and Security in West Africa, World Bank Publications, Published Online, 2015.
12. SHURKIN, Michael R., PÉZARD, Stéphanie et al., Mali's Next Battle: Improving Counterterrorism Capabilities, RAND Corporation, Santa Monica, 2017.
13. WARNER, Lesley A., The Trans Sahara Counter Terrorism Partnership: Building Partner Capacity to Counter Terrorism and Violent Extremism, CNA Strategic Studies, Published Online, March 2014.
14. Orphans of the Sachara: Rebellion, video, Al Jazeera, January 16, 2014.

Podpis studenta a datum:

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		